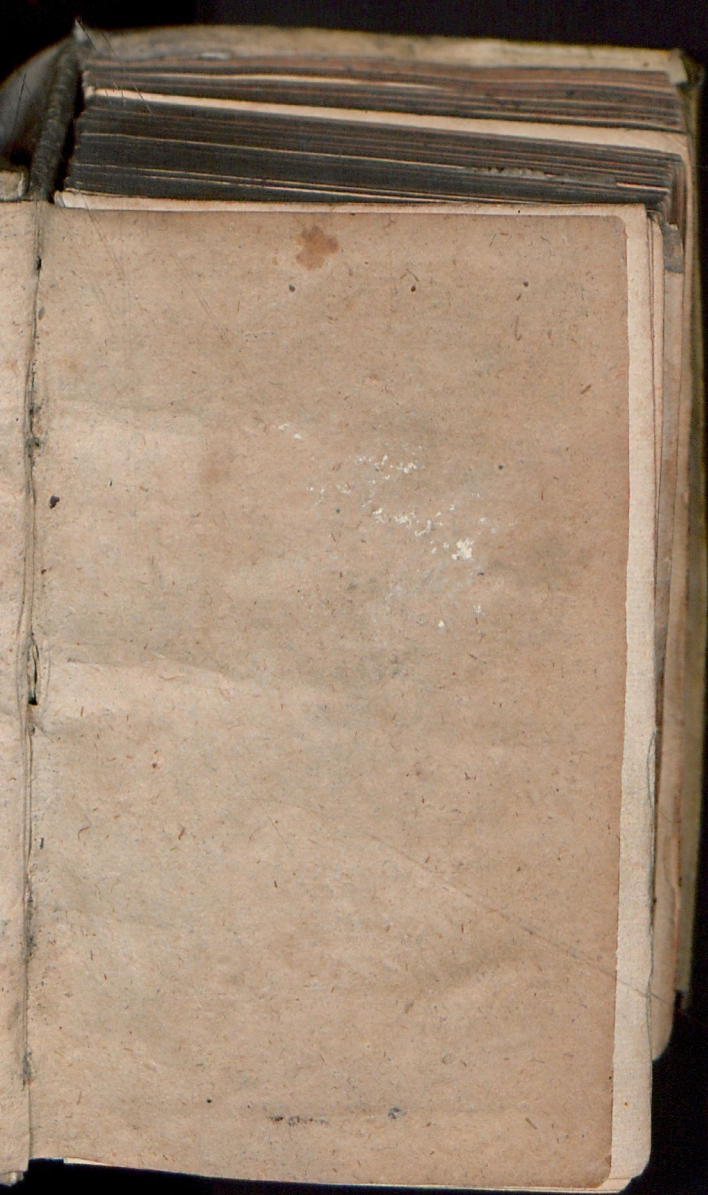

96. 47.
D

GERARDI JOANNIS VOSSII

DE

COGNITIO-
NE SUI

LIBELLUS.

*Cum ejusdem Auctoris ad aliquot loca
illustriora necessariis notis.*

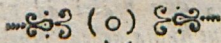
Accedunt & alia opuscula.

Heu quàm difficile est se noscere ! ^{γνώθι}

^{σεαυτόν}

Quàm propriè legimus , tam citò ne-
gligimus.

EDITIO ALTERA.

ARGENTORATI,

Apud JOH. REINH. DULSSECKERUM,
Anno 1709.

INDEX

Eorum, qua hoc libello continentur.

GERARDI JOANNIS VOSSII

De Cognitione Sui
Libellus.

Dissertatio generalis bipartita.

- I. **Q**uibus disciplinis perfecta constet eruditio.
- II. *Quomodo tam varia disciplina optime addiscantur.*

Dissertatio particularis.

De Ratione, & ordine, universam legendi historiam.

De studiis instituendis.

De Ratione, qua præiri ad Eloquentiam, aliaque studia debeat juventuti.

Francisci Junii FF. *Paranesis missa Albenico de Vere, Comiti Oxoniensi.*

AD

AD

Consultrissimum Virum,

PETRUM CLOECKIUM,

J. U. D.

Senatorem Amstelodamensium.

G Eminum libellum tibi offero,
Cloeki, virorum amplissime,
mole exiguum, sed usu rerum
magnum: docet ille examen sui, rem, ita
me Deus amet, perquam necessariam om-
nibus iis, qui probitatem cum pruden-
tia conjunctam amant, quae Sapiencia
appellatur: Hic monstrat viam ad
consummata eruditionis arcem, quae
sapienciam non ornat modo, sed, quod
multo maximum est, vel sola perficit:
non enim satis plene contingit illa, nisi
animo bene instituto & edocto. Utrius-
que scripti non modo laudem suo sibi
merito vindicat Vir vaste eruditio-
nis Gerardus Johannes Vossius; sed

A 2

etiam

DEDICATIO.

etiam usum omnium earum rerum, quæ
hoc scripto continentur: uti enim scri-
psisse eum hic apparet, sic à puero
constantissime vitam semper instituis-
se suam constat; dum, quod vere
Philosophorum proprium est, exem-
plo suo fieri posse ostendit, quæ verbis
facienda alios docet: quam vero eru-
ditionem illis moribus dignam sit con-
secutus, Viri scripta, quæ extant,
satis testantur; quæ præsens stupet
ætas, & postera mirabitur: quorum
clarissima luce Europam hanc nostram
illustrat universam eruditorum ille
Phæbus: quibus omnem præsei ævi gla-
riam, æquasse eum si dixerò, libera
magis voxerit, quam superba: unde
elogium hoc, grande quidem, sed tan-
tis jure virtutibus debitum meruisse
potest videri, Vixisse nuper in Bata-
vis Virum, quem qui norunt, non
potuerunt satis æstimare; qui non
æsti-

DEDICATIO.

æstimarunt, nunquam satis cognoverunt. Sed immensas Viri laudes hic ne libare quidem sustineo, alibi pleno ore dicendas. Nunc venio ad causam eam, qua, ut illustre nomen tuum hisce libellis præscriberem, me potissimum impulit. Cordatissimi animi femina Elisabetha Vossia, digna tanto marito quondam conjux, potestatem mihi fecerat edendi hac opuscula, ut vellem; sed te potissimum diligendum ipsa censuit, cui inscribi ea vellet: & cui sane inscribi justius? Enimvero es tu ille, qui patria in urbe dignitate eximia, præstanti ingenio, eruditione emines singulari, qui in florentissima hac Republica, quæ omnem virtutem prope sola ex merito solet æstimare, eo semper animo fuisti, ut, si quod excellens ingenium, patriæ bono natum, scires, quod latere forte uspiam posset, summa ope annitendum

DEDICATIO.

tibi semper putares, illud ut in publicā
protraheretur lucem; ne fieret illud, quod
est indignissimum, ut præclara ingenia
nullam mercedem, nisi ex conscientia,
habeant: præcipuè verò, divinas hujus,
dum viveret, Viri animi pectorisque
dotes, quas amare satis non posses, tacita
quadam veneratione semper es admi-
ratus; unde nunc quoque mortui memo-
riam, quod magnum firmæ amicitia
argumentum est, amare, fovere, colere
non desinis. Deum immortalem sup-
plex queso venerorque, Summè viro-
rum, ut animum tibi istum, qua prodes-
se omnibus gaudes, proprium ac perpe-
tuum faxit, quo & tuis honori, & ami-
cis utilitati, & Patriæ quam diutissimè
possis esse emolumento. Illud utique ex
animo opto atque voveo.

Amplissimo Nomini tuo
devotissimus.

HADRIANUS JUNIUS.

DE
COGNITIONE
SUI.

CUm multa circumferantur vi-
tæ regendæ idonea: unum
tamen in his familiam ducit:
ut quod prudentiæ totius non
principium modò sit, sed etiam finis, eo-
que cætera complecti videatur. Neque
hoc ejusmodi est, ut difficile sit illud me-
moriâ complecti: sed duabus contine-
tur vocibus: *Γνώσι σεαυτόν*, *Temet nosce*;
sive illud dimanavit à sacerdotibus ora-
culi Delphici, eoque Apollini tribuere-
tur: sive auctorem habuerit Pythagoram,
Biantem, aut Thaletam: quam senten-
tiarum diversitatem nobis memorat Por-
phyrius. Hujus præcepti utilitas præci-
pue elucet è duplici hominum genere:
quorum aliqui bona sua nesciunt; aliqui,
& hi multis partibus plures, defectus
suos ignorant. Priores illi, dum diffiden-
tiâ suâ ea aggredi non audent, quibus

sustinendis sunt pares : non sibi modo, ac familiæ atque amicis, minus sunt utiles, sed universæ Reip. ac posteris etiam nocent. In his Charmidem illum reponere liceat, cui apud Platonem suadet Socrates, ut Remp. capeffat : quippe qui & facundiâ, & consilio, tum præsidio, tum ornamento, esse civibus suis posset. In hujusmodi habet locum, quod à Plinio proditum in epistolis : *Bona*, inquit, *ingenia debilitat verecundia*. Ac continuo subjungit : *Prava* (ingenia) *confirmat audacia*. Sanè non leve est diffidentia vitium, quod proficiscitur ex ignoratione sui. Sed magis tamen peccari solet immodestia : quia plerique omnes similiores sumus Glauconi, homini adolescentulo, &, ut ea solet ætas, eminere in Republ. percupido, eoque se concioni Atheniensium jam paranti. Sed quomodo cum eo idem Socrates sit locutus, atque effecerit, ut deinceps modestius de se sentiret ; utilius jucundiusque ex mellitissimo Xenophontis fonte haurietur, quàm si jejunè aridèque eadem huc

huc derivem. Modestia igitur mediam se infert binas inter Symplegadas, humilitatem, ut Latini veteres dixerunt, hoc est animum pusillum, quando quis ea non audet aggredi, quibus divinâ ope sufficeret, & arrogantiam, quâ ut lepidè dicebat Varro, saperdæ nobis videmur, cum simus *κατὰ πόλιν*.^a Ut verò teneamus modum illum, à quo modestia nomen accepit, opus est assiduo nostri^b examine: Hoc enim nos deducit ad notitiam nostri: notitia ista perducet ad sincerum tum Dei cultum, tum proximi amorem: Quorum utroque nihil pulcrius aut majus in hac vitâ: sed nihil quoque difficilius præsertim in hac men-

A 5 tium

a. putres. b. Hoc examine uti solebat Justus Vulerius. Hebraicarum literarum apud Marpurgenses Professor, qui obiit anno Christi MDLXXV. quemadmodum constat ex hoc ejus epigrammate:

Quid sum? quis? qualis? quantus? quorū? unde?
quibusve

Ortus avis? quorsum tendo? quibusve viis?

Vermis: homo malus exiguus: postremus: ab imo:

Talibus & cretus: nitior ad astra: fide.

Guiljelmum etiam Canterum Ultrajectinum scimus nunquam se prius cubitum recepisse, nisi ante preces ad Deum, quid singulis à se horis actum foret, cum animo expendisset.

tium caligine, & nimio nostri amore: Si-
quidem illa vix effugit errandi necessita-
tem: hæc etiam parit errorum amorem.

In hoc nostri examine ad duo atten-
dere oportet: quæ à Deo accepimus, &
quæ ipsi fecimus.

Priora sunt duùm generum: partim
enim ad *essentiam* a pertinent, partim ad affe-
ctiones. Illa ostendunt, qui simus; hæc,
quales simus.

Si quærat, qui simus, quisque se *Ho-*
minem dicet. Quod vocabulum ne dun-
taxat primis innatet labris, consideran-
dum est, quantum dicat qui se hominem
dicit. Philosophorum igitur more, cir-
cumferendus est animus per quatuor
causarum genera; duas internas, mate-
riam, ac formam; duas item externas, effi-
cientem ac finem.

In materiâ duo consideramus. Prius est
quod conditi sumus ex pulvere & luto:
atq; erit, cum in pulverem itidem resol-
vamus, ac vermibus esca fiamus. Et for-
tasse

a. substantiam sive essentiam.

tasse id celerius futurum opinione nostra. Quare semper cogitemus, unde venerimus, & quid futuri simus.

Alterum est, quod Moses materiam nostri enarrans, κατ' ἀνθρώπων ἔργων ἡ
manuum Dei meminerit, quibus corpus fabricarit. Hæc est illa manus divina, quæ astabrè aded hoc corpus fecit, ut omnem hominis admirationem exsuperet: quod præcipuè patebit membrorum singulorum formam & usum attendenti. Hanc pulcherrimam compagem non pauci ex Naturæ mystis, quos Anatomicos dicimus, egregiè descripserunt: & operæ est eos consulere, partim ut sic melius reluceat sapientia Dei; partim etiam amor nostri: qui accendere nos debet, ad Deum redamandum.

Formam hominis εὐρώστη b docet nos Moses, quando Deum ait corporis fabricæ inspirando animam indidisse. Animâ hac proximè quidē ab angelis abimus, ac

A 6

pro-

a. per figuram, quâ Deus se nobis accommodat, loquendo nobiscum more humano.

b. Essentialem.

propius accederemus, si excoleremus eam, uti convenit: interea tamen longè mutis antistamus animantibus: magis etiam rebus inanimis. Cogita proinde, utrum, ut propius ad angelos accedas, animum quatuor istis eruditione, sapientiâ, prudentiâ ac pietate, magis, ac magis, augeas: an contrâ feræ similis, obsequaris iræ; aut pecudis instar, gulæ studeas, ac ventri: quomodo rationem amittis, atque infra bestias deprimeris: cum hæ non possint reprehendi, ut quæ non acceperint rationem: tu, mi homo, jure culperis, quia, cum mentem habeas, nihilominus ratione affectui, affectu fortasse servias abdomini. Quid muta refero animantia? Animum si negligis, lapidis instar obdurescis. Et quam parum abest, ne ipse lapis fias, si assiduus est animus in acquirendis lapillis, ut vocant, pretiosis: nec melior sis, si capiaris splendido illo luto, quod aurum & argentum nuncupant! Hæc ne sit dignum curare animum habenti? cujus ratione nos exemplum Dei Manilius
 appel-

appellat ; Scriptura verò nos ad imaginem Dei conditos docet : sic tamen ut in partem hujus imaginis etiam veniat dominium nobis concessum in cæteras creaturas. Quàm turpe igitur servire te illis, quæ Deus condidit, ut tibi inservirent. Verissime hæc dici, testis cuique sua est conscientia : quæ pro dote cuique est animæ attributa : uti & naturâ illi addita sunt virtutum semina , quò laudes suas, ac culpas, quivis intelligat. Unde, ut Tullius ait , in pueris ipsis virtutum scintillulas intelligimus: atq; etiam vulgus imperitum virtutes novit, licet involutas. Quid mirum si non ultrà sapiat? Soli enim sapientes, ut Epicterus ait, singula actibus suis attemperant. Horum in sapientum numero ut ipse etiam sis, elabora. Hoc fuerit, si assiduè cogites, quàm turpe sit animum habenti velle voluptatem omnem capere è corpore : ad imaginem Dei factum, non ad Dei exemplum, sed mutorum animantium, componere vitam suam.

Effi-

Efficientem nunc causam cogitemus: quæ est Deus. Hic, mi homo, creator est tuus: tu creatura, ed obstrictior, quò te nobiliorem cæteris fecit creaturis. Hoc vel solum commonet, ut Domino omnium rependas obsequium. Quanto magis, quod non solum te talem & anima & corpore fecerit: sed nec dum operis sui deposuit curam. Nam idem adhuc te conservat, ut nec millesimâ ex parte sis exsolvendo.

Atque hoc magis liquebit finalem etiam hominis causam, sive quò tendere oporteat, attendenti. Nam cur Deus te condidit? Nonne ut eum in terris agnoscas, ames, colas: posteaque in cælis perpetuo, & ineffabili gaudio fruaris? Quid postulato illo Dei æquius? Quid præmio hoc, quod promittit, excellentius? Si tam sinistra mens, ut non hæc cogites assidue, quas non pœnas ingrato illo animo mereris? Singulorum enim merita Deus dispensat, non actuum modò sed etiam cogitatorum iudex. Cur igitur, propter momentaneam

VO-

voluptatem, malis servire Satanae, creatoris tui hosti? Cui qui militant, eadem ac ille, æterni ignis pœnas sortientur. Imò hîc etiam nonnisi voluptatis umbram assequuntur. Nam, qui Deo se tradiderunt, unico die plus solidæ voluptatis ex conscientia tranquillitate, ac melioris vitæ fiduciâ percipiunt, quàm impii per omnem vitam, utcunque ea se latissimè extendat.

Vidimus qui simus. Nunc agendum de altero; qualis quisque sit. Ubi in considerationem veniunt affectiones hominis: nempe bona malave ejus tum externa, tum corporis, tum animi. Externa sunt stemma, potentia, opes, felicitas, & quæ his opponuntur. Circa quæ omnia multis modis aberrari solet. Eoque examine cuique est opus eâ in parte, quâ vel alios vincit vel ab iis vincitur.

Stemma jactas, & profapiam? At communis est omnibus origo ab Adamo, propior etiam à Noacho: ad quam si adscendere genealogia tua posset, me-
tuo

tuo ne invenires multos ut divites, ita pauperes; reges fortasse, sed & servos. Nec enim displicet illud, quod Plato scribit in Thæteteto, & inde exscribit Seneca Epist. XLIV. *Neminem regem non ex servis esse oriundum: neminem non servum ex regibus.* Esto autem, ut quicquid de seculis sit priscis, proximis saltem sis illustis: sic quoque aliena magis laudas, quam tua: & clarior sis avorum & proavorum luce, quàm propriâ. Fortasse etiam neque tantæ fuere virtutes majorum, quàm vulgo traditur. Nec enim rarò id contingit, ut sicuti majores, magna, dum viverent, invidia sequeretur: sic, postquam mortui, cessante invidiâ, in contrarium peccet posteritas, ac defunctum non in suâ modo familiâ, sed apud alios etiam nimia sequatur admiratio. Hoc si persuaderi nequit, sunt sanè tantæ majorum laudes. Exemplum igitur domesticum habes: quam gloriam multi magno sibi mercarentur. Sed nisi sequaris, carere eo melius erat. Est enim generis claritas in-

star

star Solis. Bona, malaq; omnia illustrat :
ut nobilium, sicut virtutes, ita etiam vi-
tia, longius latiusque diffundantur. No-
li igitur vitiis indulgere, ne ut Majotes
suarum ad te virtutum laudes gloriose
propagarunt; sic contrà nominis tui de-
decus transmittas ad liberos, & qui in-
de nascentur : ac quantopere tu gaudes
majoribus, tantopere tui pudeat mino-
res.

Si ad potentiam te, vel aula extulit,
vel populus: vide an non favor ille, quo
hoc obtigit, aliunde profectus sit, quam
à meritis tuis. Cogita præterea, an di-
gnum te imperio præstes. Quod non
erit, si commodo tuo publica metiaris.
Pelopidam enim æmulari oportet, qui
cùm uxor, abeunti ad bellum, commen-
daret salutis suæ curam: *Hoc, inquebat,
privato dixeris : duci autem civium com-
mendanda est civium salus.* Dispice e-
tiam, an cum te sic timent, vel colunt, tot
clientes, tot supplices, eo sis animo
tumidiore. Fortasse enim timent, ut ti-
memus venena : colunt fortasse, ut fe-
brim

brim coluere Romani, ne noceret: vel saltem, ut se asinum suum hactenus colere aiebat Epictetus, a quod ei levaret pedes: nempe quia sibi usum inde aliquem speraret. Et quid si neque tanta sit potentia tua, quam putas? Multi enim principes, ut est apud Senecam in VI. de Benef. cap. xxx. Ignoravere vires suas, & dum se tam magnos, quam audiunt, credunt, attraxere supervacanea, & in rerum omnium discrimen perventura bella. Pleraque in hanc mentem ibidem subjungit.

Si nullam ad potentiam aut dignitatem es eVectus, vide an non malè te id habeat. Id si est, stultissimum te puta, quod desideres. Hoc non obscurum erit, si attendas, quam difficulter ad dignitatem magnam pertingere sit, & quanta cum difficultate sustineatur. De priori sic Cyprianus Epist. II. b. *illum vides, qui amictu claviore conspicuus, fulgere sibi videtur in purpurâ? Quibus hoc sordibus*

a. Lib. I. Dissert. cap. 9.

b. Nempe editionis Pamelianæ: sed priorum lib. 2. Epist. 2.

dibus emit, ut fulgeat? quos arrogantium fastus prius pertulit? quas superbas fores marulinus saluator obsedit? quot tumenrium contumeliosa vestigia, in clientium cuneis, antè præcessit, ut ipsum etiam salutatum comes postmodum pompa præcederet, obnoxia non homini, sed potestati? Ubi verò comparata dignitas, tum, ut ibidem ait Cyprianus, domus plage conscientiam feriunt, tunc rei familiaris exhausta damna cognoscuntur, quibus redemptus favor vulgi, & caducis, atque inanibus votis popularis aura quesita est. Horum ut nihil contingat, quid sunt magnæ dignitates, nisi aureæ compedes? Quanto vita privata curis est solutior! quanto ipse placidior somnus! Consule, quæ de amicis Cæsaris ad convivium vocatis pulchrè disserit Epictetus lib. III. diss. xxvi. Felices quidem sibi videntur, qui sic Cæsari, vel Regi serviunt: quia ut ipsi superiori, sic illis serviunt inferiores. Quasi feliciores eò sint, quia & alios redigant in servitutem.

Dives si fueris, dispice, an non opulenta-

lencia tua sit ex alienâ paupertate, ac vel ipse opes eas injustè pepereris, vel sis injusti hæres. Sed antiquæ sint, ac honestè, partæ : non tanti est opes habere, quam bene iis uti : unde etiam Græci *χρηματα* ἀπὸ τῆς *χρησῆς* a nominarunt. Expende igitur, num tibi sint pro instrumentis ad animum exornandum, vel publicè, aut privatim benefaciendum aliis, præcipuè egentibus. An contra tibi sint instrumenta Veneris, Bacchi, & omnigeni luxus: quo pacto perdant, & valetudinem, & nominis decus, & animi vigorem: imò animum in æternum præcipitent exitium. Ut sic infinitis partibus satius fuerit, eas nunquam habuisse.

Esto etiam ut divitiis honestè partis honestè utaris : superest exquiras fedulò, an non fiduciam temere ponas in rebus, fluxis ac caducis: qualis esse divi-

a. *chremata*, (quasi usui inservientia) à verbo quod uti significat. b. Opum & honorum gratiâ, ubi honestis artibus pepereris, sæpe haut diu frui datur. Sunt quos in medio vitæ cursu fatum vocer, alios vis hostilis de statu inopinatos deturbar. Mille denique modis exuimur fluxis & fragilibus istis. Quæ cum diuturna etiam obtingunt; brevia tamen videntur ubi ad fabulæ finem ventum est.

divitias, multis quotidie docemur exemplis. Item an non propter eas præ te asperneris homines pauperes, vel saltem opibus multò inferiores, utcunque doctrinâ, virtute, vel pietate antistent. Quo quid facere possis injustius, stultiusque? Nam qui animam a Deo acceperunt, censendi sunt mentis bonis, non externis illis: quomodo militem non æstimamus ex aurato baltheo, aut clypeo argenteo, sed robore, animi magnitudine, peritiâ rei bellicæ. Sanè nec equum emturi tam attendimus frenum, ephippium, phalaras: quàm ad ejus robur, & agilitatem. Neque de navi statuimus ex tutelâ eburneâ, vel rostris inauratis: sed firmâ compage, velocitate, gubernaculo ventis obediante.

Pauper es? Non levia sunt commoda paupertatis. Quam multi ob divitias prolabuntur in luxuriam, quâ se suaq; perdant! Quam multi etiam ob illas fastu turgent: imò & ostentatione earum alienis præbuere insidiis occasionem. Noli igitur desiderare, quibus non indiges.

Stu-

Stude animi bonis ; quæ divitiis non opponi modò possint, sed longissimè eas vincunt. Atque, ut ille ^a ait:

Quod sis, esse velis, nihilque malis.

Non igitur de pauperie te ^b discrucia: sed potius cura, ne stultè ad eò sapias, ut pauperies tibi extundat, quicquid generosæ erat indolis; sic ut curis involvaris humilibus teq; indignis, turpibus etiam obsequiis, & adulationi te des; vel fraudibus rem pares.

At fortasse nec divitiis tibi places: nec de paupertate doles: ut qui in re mediocri sis constitutus. Gaude. Hæc quippe vitæ conditio nutrix est animi moderati, ut vult Plato. Notæ etiam preces Agur à Salomone adoptatæ, vel ab Ezrà additæ Proverbiis Salomonis. ^c
Quàm multi interea sunt, quibus animus propterea moderatus non est? Quare tecum seriò considera, an non, quæ fortuna est mediocris, hæc, dum te cum inferioribus comparas, magna tibi videatur;

a. Martialis. b. Epicurus ipse olim, *Felix pauper* ^{was lata}: est apud Senecam Epist. II. c. cap. 30.

tur; eoq; te more divitum efferas, & contumeliosè geras: vel dum te confers cum inferioribus, eò à te parva habeatur, & idcirco more pauperum dejicias animum, ac foede aliis parasiteris.

Vidimus de examine sui circa opes, vel magnas, vel modicas, vel nullas. Nunc etiam cogitemus, quomodo feramus eorum quæ suscipimus, successus seu ^a felices, seu infelices.

An fortunatus es? sic ut in connubio, aut liberis, aut conatibus, ac consiliis tuis, voto ferè responderit eventus? Etiam atque etiam vide, an non ista tuæ magis prudentiæ tribuas, quam providentiæ divinæ. An etiam Deo pro his beneficiis præbeas te gratum, quantum debes. Adhæc an non hæc felicitas fastu ac vento im-

a. Pausanias in Arcadicis, quod de Agleo Psophi-dio, aut Cræso, Lydiæ rege dicitur, eos omni vita felicissimos fuisse, id negat se in animum posse inducere. Nam ut navem non sit invenire, quæ semper secundis sit usa ventis, ita neque repertum iri hominem, qui omni vitâ à calamitatibus fuerit inimmunis: Eoque Homerum, ab Delphico Apolline edoctum, duo apud Jovem dolia statuisse; Bónorum unum, alterum malorum: quia ad utramque sortem nati sumus.

impleat animum, mentemque reddat de-
mentem. Item an non dulci fortunâ e-
brius, sic niti cœperis fortunâ, ut minus
jam diligentia adhibeas in deliberando:
quæ res & causa, & prænuincia esse ruinae
solet. Hoc est, quod apud Agellium
ait Cato: *Secunda res letitiâ transvorsum
rudere solent à rectè consulendo, atque intel-
ligendo.* Et Publius Syrus:

*Fortuna nimium quos sovet; stultos fa-
cit.*

Infortunatus tibi contra videris, sive
ob ingens aliquod malum, sive ob mino-
ra, sed densa? De posteriori occurrit
hoc Symmachi libr. I. epist. XLVIII.
*Sic nati sumus, ut sapius adversâ funga-
mur. Fugiunt voluptates, & bona cuius-
que rei tam brevis usus, quam levis sensus
est.* Ad prius pertinet hoc Plinii lib. VII.
cap. XLII. *Quæ magna gaudia, nisi ex
insignibus malis? aut quæ mala immensa,
nisi ex ingentibus gaudiis? Sic Deo visum,
ut voluptati mœror sit comes.* Vide
igitur

^a Lib. 7. cap. 3.

igitur, an a patienter feras, quæ Deus permittit, vel immittit. Quod eò magis agendum, quia utrumq; facit bono tuo. Omnino enim fortuna secunda fallacissimum est divini favoris argumentum : Solet quippe Deus, quos amat præ cæteris, etiã præ aliis affligere. Quod partim facit, ut castigatione istac, optimi parentis instar, corrigat suos, qui sic discunt, vitia sua magis odisse, & modestius de se sentire: partim quoque, ut, dum eos assiduè exercet, indies illi proficiant in palæstrâ patientiæ: ad quam Christus nobis exemplo suo tantopere prævit : Sic igitur te compone, ut dicere possis, quod olim Tertullianus^b : *Totum licet seculum pereat, dum patientiam lucrifaciam.*

A fortuitis nunc venio ad corporis affectiones. Quarum una, ejus est

B im-

^a Petrus Blefensis Epistola 31. *Omnis cordis & corporis afflictio citra meritum & fructuum salutis est sine patientiæ condimento. Ipsa virtutes, nisi patientia habeant fundamentum, nomen virtutis & officium perdididerunt. Nam vidua est virtus quam non patientia firmat.*

^b Lib. de Patient. cap. 7.

imbecillitas. Nam, ut Seneca ^a ait, *Quid est homo? Quodlibet quassum vas, & quodlibet fragile.* Quid homo? ut Epictetus dicit, *lucerna vento exposita.* Ut Plinius, ^b rectè de humano ait corpore: *cum benè lacertos exercuit, cujuslibet feræ pabulum, cujuslibet victima, ex infirmis, fluidisque, contextum & lineamentis exterioribus nitidum; frigoris, æstus, laboris, impatiens; ipso rursus situ, & otio iturum in tabem.* Scitè etiam à veteribus ^c dictum fuit, ut ferum exercendo atteritur, inexercitum rubigine consumitur: ita hominem laboribus exhauriri, & inertii torpedine magis dissolvi. Vide igitur, an cùm tale sit corpus nostrum, non ea res ad modestiam nos magnopere debeat incitare: aut an æquum sit, sic nos ei studere, ut animum negligamus, qui æternus.

Sunt interea & sua corpori bona: sanitas, robur, agilitas, forma: quorum singulis, præcipuè tribus posterioribus,

ex-

^a. Ad Marciam cap. II. ^b. Proemio lib. 7.

^c. Vide Catonianam præclaræ varietatis. hac de re sententiam apud A. Gellium. lib. II. cap. 2.

extollere se homines solent. Notum illud poëtæ: *Sequiturque superbia formam.* At nihil non horum eripi potest. Adhæc robore & agilitate tot te muta vincunt animantia. Quantacunque sit pulchritudo, à statuis multis vinceris. Et durabilior longe est statuis sua forma. Quin igitur potius secleris animi pulchritudinem, quam, cum bono Deo, dare tibi potes; eripere alius nequit. Et quam turpe est, eum, qui animum habet, captare laudem è corpore! virum imprimis: in sequiori enim sexu, qui mollior est ac delicatior, non laudamus quidem, sed ferimus utcunque, si formâ sibi placeat.

Hinc jam ad animi bona adsurgamus: quorum aliqua sunt naturalia, alia studio ac labore parata. Naturâ suâ habet anima vim cernendi præsentia, recordandi præterita, prospiciendi futura: habet eadem velocitatem cogitandi, & subtilitatem penetrandi: habet solertiam inveniendi, & iudicium discernendi. Quæ

B 2 **omnia**

a. Petrus Blefensis Serm. 1. in Adventum Domini.

Antiquus ille cerastes duobus maxime cornibus impugnat nos, elatione animi, & immunditia carnis.

omnia testantur, animam nostram cœlo
genus ducere. Momento illa mundum
omnem pervagatur: magno argumen-
to, non te eam glebæ huic, vel illi debere
affigere, cum totius mundi incola sis.
Quid igitur peregrinationes, vel exilia
molestè feras? Imò, si finas, momento
illa provolabit in cœlos, unde genus du-
cit. Vide igitur, an non eam, quæ origi-
nis est cœlestis, indignè rebus obruas ter-
renis.

Quod si ingenio, vel memoriâ excel-
las, in te descende, ac dispice, an non
eo tibi magnopere placeas, sic ut sorde-
ant alii, quibus ingenium obtigit tardius,
aut memoria minus tenax. Atqui magna
quidem memoriæ laus, major etiam in-
genii; at longè maxima iudicii. Quod si
igitur, qui ingenio nolis cedere, iudicio
ab aliis vincaris? Et quorsum tibi præcla-
ra memoria, si non optima quæque huic
rerum omnium thesauro assidue com-
mittas? Cui usui ingenium acre, si abu-
raris, eorum instar, quibus, ut Petronius
loquitur, *ingeniosa gula est*; aut Curionis
illius,

illius, qui Vellejo dicitur ingeniosè nequam?

Hinc jam à naturalibus animi bonis conferam me ad illa, quæ studio parantur. Cujusmodi imprimis sunt hæc tria; primum doctrina, præcipuè varia, aut recondita; hinc prudentia cum virtute; denique pietas cum modestiâ. Ac primum quidem videamus, quo pacto se ipsos expendere debeant, qui eo sibi placeant quod animum excoluerint doctrinarum studiis. Atque in his etiam esse videas adolescentulos, qui adhuc, quod dicitur, inter apia versentur, ac vix è luto posuerint pedem. Quales stultâ persuasione viam sibi in posterum ad veram eruditionem præcludunt. Usque adeò verum est, quod sapiens ille ajebat, ἡ ὁμοίη ἐγκοπή τῆς προκοπῆς. Sed de istis potius videamus: quos pestilens illud fidus non afflavit: si modò aliquos est invenire, quos non quodammodo teneat sacer ille morbus, opinio: Nam & illi, qui non suo solum judicio, sed etiam alieno, alicujus pretii, videntur, sæpè propterea

B 3

tan

tanquam ab alno, despiciunt illos. quibus non eadem obtigit felicitas: Equidem te compello, quisquis in choro erudito locum tibi vindicas, ferioque rogatum velim, iisne te studiis dederis, quæ sapientiam docent: an istis; quæ ad hanc tantummodo viam parant. Multos enim in literis humanioribus aliquanto longius progressos, videas præ se aspernari severioribus studiis imbutos: credo quia vident his sermonem fere esse impolitiorum, nec scire illas studiorum amœnitates: quasi non pluris sint studiorum fruges, quam flores. Contrà alios cernas ridere illas amœnitates, ac sese magnopere jactare, quod in masculino facultatis alicujus studio ætatem triverint. Quasi non & horum claudicet doctrina, ob ignorationem eorum, quibus ad majora præparari animus debuerat. Vide nunc, utrum in priori, an alterâ sis caterva. Equidem posteriorem anteferam: at tamen non dubitandum, quin disciplinæ mutuo stent auxilio, eoque studia manca sint ac mutila, nisi perficiatur disciplina-
rum

rum chorus. Non quasi existimem, posse aliquem excellere in omni studiorum genere: sed quia, si recta insistatur via, mediocris omnium notitia non obsit, sed plurimum profit ad unius vel alterius studii accuratam notitiam adspiranti. Præterea, homo seu eruditule, seu erudite. cogita tecum, non quam multos doctrinâ præverteris, sed quam multi sint qui te à tergo reliquerint. Cogita etiam illud B. Hieronymi ad Vigilantium: *Non parum est scire, quid nescias.* Eoq; non tam obversetur, quantum scias, quam quantum nescias, siquidem, quæ scis, nec decima, imo nec centesima sunt eorum pars, quæ nescias. Deniq; animo illud obversetur, utcunq; pulcrum sit audire doctum, pulchrius esse haberi prudentem; pulcherrimum auté esse piû. Imo quid vera doctrina, nisi prudentiæ ac pietatis est instrumentum? At quantus est eruditorum numerus, quorum hos prudentia, illos pietas, nonnullos utraque destituat! Et his te fortasse præfers, quos doctrinæ expers, vel prudentia, vel pietas, vel utra-

que commendat. At longè satius sit rejici in gregem indoctum, quam excludi à sapientibus, hoc est, prudentiâ ac pietate ornatis.

Quæ proximè diximus, ad omne genus literatorum pertinent: sed quanto mihi carior, tanto & notior est ordo noster. Quare non possum ab animo impetrare, ut manum de hac tabulâ tollam, & tam citò alium ad ordinem transeam. Obversantur animo in choto erudito, tum qui gaudent titulo doctoris; tum qui dignitate professoris; tum qui claritate scriptoris. Non minus his examine sui opus est, quàm indoctis. Liceat igitur omnes hos affari. Ac primum sermo mihi vobiscum fuerit, qui Doctoris estis titulum adepti. Expendite, utrum hoc elogio digni sitis an indigni. Jure isthoc honoris consequuntur, qui non solum memoriâ sunt complexi, quæcunque depropositâ arte, vel scientiâ tradi in scholis solent: sed judicio præterea adeò sunt subactò, ut præcepta in actum sciant deducere. Nec enim titulum doctoris Me-
dici-

dicinæ meretur, cui ægrum non ausis committere; nec Jurisconsulti, cui desit fiducia suscipiendi causam ullam. Solis vero honos ille convenit, quorum studia in tantum maturuerunt, ut ad scientiæ suæ *πρᾶξι* idonei sint. Quod demum fuerit in Medicinæ candidato, si celebrem Medicum ad ægros itantem diu fuerit comitatus: in Jurisprudentiæ candidato, si diu audierit causas coram tribunali agentes. Sed feramus sane morem Academicarum, quo recentes à *ῥεσπία* ^a Doctoris elogia insigniuntur. At quis toleret, quod qui non aliter præcepta gustarunt, quam canis Nilum; interdum etiam ne gustarunt quidem; avaritiâ ac stultitiâ Professorum, honorem illum ^b immerentes consequatur, qui collatus etiam

B 5 adi-

a. Sane doctorem scientiâ Senatus Academicus vel Princeps facere nequit; sed titulo potest.

b. Nec cogitant, quantum sit peccatum doctoris titulum poscere, nisi merearis: Nam injurius est aliis, quibus propter hunc titulum præponitur, tum honore tum loco. Atque hoc imprimis noxium, si quis indigne doctor Theologiæ factus aut Medicinæ. Nam titulus facit, ut multi consilium poscentes ab eo, pereant ratione animæ vel corporis: Vide Cajetan. in Summula tit. *Doctoratus*.

adimi potius debebat. Unde jam olim illa Laurentii Vallæ querimonia fuit, majorem esse numerum doctorum à recto *doctor*, quam *doctus*. Et quis nescit illud calcatum, *Accipiamus pecuniam, remittamus asinum in patriam!* Nec solum vide, an honore eo dignus sis: sed etiam an non propter eum cornua tollas, & iis impetas solide eruditos. Quod profecto non faceres si te ipsum nosset. Tu à paucis alicujus Lycei Professoribus pretio tibi doctoris titulum comparasti: & præ te contemnes illos, quos quicquid eruditorum est in orbe æstimat, & pro mundi doctoribus agnoscit? Hoc vitium in aliis etiam, sed maxime dominatur in juventute, quæ, ubi titulo auctior rediit domum, plebeculæ facilè imponit: sed vere docti continuo conspiciunt auriculas asini prominentes. Tales struthionibus etiam vere compares, qui externo apparatu minantur sublimem volatum; sed vix se valent attollere à solo.

Hinc jam venio ad professores Academicos: quos non inscitè à doctissimis ho-

hominibus in tria video genera dipescis apes, fucos, crabrones. Apes gignunt mel fragrans: & tum hujus alimoniâ auditores pascunt, tum odore ejus multos sagacioris naris ad Academiam pellicunt, præcipuè si aureis ingenii doctrinæque monumentis illustrem sibi, pariterque Academiæ, atque adeo patriæ famam pariant. Fuci, favore magnatum, in ordinem professorum allesti indigni, non de honore Academiæ solliciti sunt; sed duntaxat de commodis, quæ ex eâ dignitate percipiunt. Crabrones invidiâ lacerant præstantium collegatum famam, ut sic ipsi quidem videantur, quod non sunt, ac præclaræ illæ animæ non videantur, quod sunt. Nunc qui te pulchro Professorum ordini insertum prædicas, attende quæso, num in apibus, fucis, an crabronibus, nomen merearis.

Tertius dabatur scriptoribus locus. Et hi sæpe intumescunt ob qualuncunque nominis celebritatem, quam si non habeant, saltem habere sibi videntur. Nam nulli desunt laudatores: & ut adu-

latores absint, sibi quilibet adulatur, suosque etiam deformes foetus amat. Quare conducibile est, priusquam labores quisque suos divulget, ut non contentus secum singula serio expendere, etiam, Pliniano^a more, communicet duobus vel tribus, viris doctis, prudentibus & benevolis: eorum iudicia exposcat: imo, ubi indagine majori opus, iudicia etiam annoret, quo per otium accuratius singula expendat. Imo, apud veteres & ille laudatissimus mos erat, coram frequenti sua auditorio legere, & ex singulorum vultibus, tum laudes, tum culpas observare. Hæc qui insuper habent, sæpius fucum faciunt, non posteris dico, qui iusto omnia pretio aestimabunt; sed sibi ipsi, & aliis sui seculi imperitis, quorum maximus esse numerus solet. Cogitet etiam, an argumentum, quod suscepit, melius tractarit quam priores: hoc est, an priorum inventis pulcra quædam superaddat de ingenio suo: vel an cohibilius succinctiusque, & majore cum genio, rem expo-

a. Lib. 7. cap. 17.

exponat : & verbo ut dicam , an postquam tantum est librorum in orbe , ut iis legendis nec plurimorum ætas sufficiat , nihilominus interfuerit orbis literati , isthoc etiam scriptum in lucem prodire . Hoc eo fidentius scribo , quia multi quantivis sibi pretii videntur , cum non scriptores sint ; sed exscriptores , & ita exscribant , ut satis pateat , eos , quos exscribunt , longè melius argumentum illud intellexisse , quam ipsos ; elegantius etiam tractasse . Quod fieri solet ab nonnullis , quibus esuriendum domi , nisi hoc misero artificio pecuniolæ aliquid comparent . Sed ut fortasse talibus , velut necessitate adactis , veniam demus ; non illis tamen ignosci debet , qui malignè adeo de seculo sentiunt . ut omnes existiment naris esse tam obesæ , ut non videant hominis furta , & ineptias : ac propterea etiam Theonino dente arrodant viros bene de publico merentes ; sui dissimillimos . Quanquam nec hos quorum labores æstimamus , æquum est , eo tumido reddi animo , cæterosque præ se aspernari .

Nam

Nam quantillum est bene de aliis mereri, si de nobis malè mereamur: uti fit si studia in nobis fastum pariant, non modestiam; quæ præcipua est prudentiæ, Christianæ imprimis, virtus.

A doctrinâ transeo ad Prudentiam, ac Virtutem. Est vero id in animâ virtus, quod in corpore sanitas. Nam uti hæc est à temperiæ humorum: sic illa ab harmoniâ affectuum cum ratione. Dispicere igitur, an sanus tibi sit animus: hoc est, an eum prudentia sic moderetur, ut ne succumbat insidiis, vel insultibus affectuum. Reducuntur verò hi vel ad irascentiam, quæ aliter animositas ac irritabilitas dicitur: vel ad appetitum, qui aliter concupiscentia aut cupiditas vocatur. Horum irascentia militi à Platone; cupiditas plebi comparatur; quia ille erectior, hic demissior. Priori objicitur malum aliquod: puta injuria, periculum, vel ærumna: unde metus, dolor, ira. Tum prudentia obducit animi magnitudinem, ac fortitudinem: sed & mansuetudinem, ut iram inhibeat, ac leniat. Nisi hæc
Vir-

Virtus agat, transit homo in feram. Posteriori se offert illecebra quæpiam voluptatis: sive illa gulæ, seu libidinis. Sed Ratio obducit *temperantiam*. Quod nisi fiat, transit homo in pecudem: ut scire Epictetus ajebat. Præter hæc virtutes duas & alia est, quæ à variis affectibus oppugnetur: nempe *Justitia*. Hæc violatur tum ab irâ, ut in cædibus, ac injuriis: tum à cupiditate, ut in furtis, ac rapinis: tum à libidine, ut in adulteriis, ac stupris: tum à metu, dum propter eum quis officium non facit. Sed & ab incitiâ oppugnetur: quia non omnes vident quid sit jus, vel æquum. Quare cogitandum cuique, an non iræ laxet habenas; aut dolori nimium indulgeat; aut Veneri vel Baccho addictior sit: aut metu officium deserat: aut cupiditate habendi aliis sit injurius: aut aliter negligat virtutem. Quæ jejunijs dixi, paulum diducam.

Primum igitur vide, utrum fortiter feras adversa, an muliebriter: quorum hoc si est, medicinam ex philosophiâ pete. Videlicet cum iis, quæ adversa ob-

tin-

tingunt, confer secunda. Aliter si agis, pueris es conferendus, qui, unum quid è multis amittentes, magis dolent de uno illo, quam gaudent de multis sibi relictis. Sapiens vero lætabitur, quod bonum aliquod hætenus habuerit, & ubi habere desit, tam multa sibi supersint incolumia. Atque idem cum cæteris se conferret hominibus; ac plurimum ita fit, ut hinc discat potiozem sibi fortunam esse, quam longe maximæ hominum parti. Senecæ est, sed de ambitiosis; ^a *Nemo eorum qui in Rep. versantur, quos vincat, sed à quibus vincatur, adspicit: & illis non tam jucundum est, multos post se videre, quam grave, aliquem ante se. Habet hoc vitium omnis ambitio, non respicit.* Hoc paulum immutatis verbis etiam impatientibus aptaris: Nemo enim eorum qui adversâ premuntur fortunâ, cogitat, quot infeliciores, sed quot feliciores & illi non tam solatio est multos post se videre, quam grave aliquos ante se. Habet hoc vitium omnis impatientia, non prospicit.

Præ-

a. Epist, 72.

Præterea, ut Vates ait Venulinus,

--- non si malè nunc, & olim

Sic erit.

Maronis illud animo obversetur:

Durate, & vosmet rebus servate secundis.

Telephorus à Lysimacho, feræ instar, caveæ inclusus, cum ostentui sic foret, & fædè ac miserè viveret, si hoc vivere dicendum, suasere amici, ut spontaneâ vitam inediâ fineret. Ille vero quid?

Omnia homini, dum viveret, speranda esse. Quicû convenit hoc poëtæ Sulmonensis: Vivere spe vidi, qui moriturus erat.

Egregiè hanc Spei vim describit Tibullus lib. II. eleg. VI. Imo nec absurdè philosophi illi, qui vitam Spe dicerent contineri: unde & ἐλπίς μοί, quasi *Sperativos* dicas, vocabantur; ut est apud Plutarchû in IV. Symposiacion. Quæ appellatio præcipuè Christianis convenit spem omnem in Christo, ac meliore per eum vitâ, reponentibus.

Propterea cogitabit etiam sapiens divinam cœlestis Patris Providentiam, quam Stoici *Fatum* dixere. Hæc omnia

a. Seneca epist. 70.

dispen-

dispensat, ut vult: nobis verò obsequendum: boni, id si agimus; mali, si pareamus inviti. Non inscite hac mente Cleantes apud Epictetum in Enchiridio; cujus versus sic Latinè Seneca^a expressit:

*Duc me parens, celsique dominator Poli,
Quocunque placuit. nulla parendi mora
est:*

Adsum impiger. fac nolle. comitabor gemens:

Malusque patiar, quod pati licuit bono.

Eo autem libentius in divinâ nobis Providentiâ est acquiescendum, quod illa, pro suo amore, bono nostro, agat; aut sinat, quæ tantopere dolemus. Quàm illi proscriptio erat molesta, de quo B. Hieronymus loquitur in secundo contra Jovinianum! Atqui hic paupertina forte bonæ esse frugis cœpit; & cùm antea foret podagricus, temperantia est adeptus, ut ne humores deinceps fluerent in nervos. Plato, Dionysii tyranni amicitia excussus, securius, feliciusque cœpit philosophari. Zeno Cittieus à naufragio egit.

For-

^a. Epist. 107.

Fortunæ gratias, quod occasionem haberet philosophandi. Estque hic ille, qui Stoicam deinde sectam condidit. Diogenes, urbe unâ ejectus, aggressus est contemplari universam rerum naturam. Estque ingens similium exemplorum seges.

Jam quantum est, quod si non emendemur unis alterisque plagis, non cesset Deus affligere, donec tandem, consuetudine aduersorum, discamus patientiam. Hoc etiam Seneca^a vidit, quando Naturam ait nullo nomine melius de nobis meruisse: quam quod cum sciret, quibus erumnis nasceremur, calamitatum mollementum Consuetudinem invenit; citò infamiliaritatem gravissima adducens: Nemo duraret, si rerum aduersarum eandem vim assiduitas, quam primus ictus haberet. Nempe ut mala malis accudantur, posteriora tamen mala, licet paria sint prioribus, non pariter tamen afficient, quia assuetudine duratus est animus; præcipuè iis, qui conditionem cogitant nascendi, imò & renascendi: quia ue-

au-

^a. De Tranquillitate cap. 10.

aurum igne fit purius, sic filios suos calamitatibus purgat Deus. Et quid perhorrescant, quibus nec mortem esse terrori oportet: ut qui sciant moriendi legem primis esse datam parentibus; nec posse nos aliter hujus vitæ malis liberari, & ad meliorem vitam transire. Interim, fateor, vel cogitatione mortis illi horrorem incuti, qui ita vixerit, ut conscientia pœnas severi judicis extimescat. Verum hoc non mortis est; sed vitæ nequiter transactæ. Longe aliter comparatum est cum piis, utcumque morti etiam accenseas aditum ad mortem, qui multis in morbis sæpe peracerbus. Recte ergo B. Augustinus lib. XIII. de Civit. Dei cap. VI. *Quicquid illud est in morientibus, quod cum gravi sensu adimit sensum, piè fideliterque tolerando auget meritum.* Ubi meriti vocabulum ex usu veteris Ecclesiæ accipi oportet. Videlicet pro mercede, quam Deus se rimentibus promisit.

Hinc pensicules velim, an temperans sis, & quia paucis ea virtus, an non longè etiam ab hac virtute absis.

Blan-

Blandus est hostis voluptas, cujus illecebris non facile resistimus, nisi illud assidue cogitemus, nihil esse voluptare incertum magis, cum planè pendeat à fortunâ: unde est, quod nunc eâ affluimus, nunc creamus. Nihil quoque tam servile esse & abjectum, ut quæ communis sit nobis cum mutis animantibus. Nihil denique inimicum æquè tum sapientiæ, quia menti caliginem obducit: tum industriæ, quia animo languorem parit: tum vigori, quia corporis sanitatem labefactat. Eo melius Natura consuluit nobis, in Venere imprimis, quod eam brevem esse voluit, & talem, ut assiduitate ipsa fastidium gigneret.

○ Proxima est Justitia, quæ versatur circa modos cum hominibus conversandi. Loquimur verò non de justitia civili modo, quæ exigit, ne quem fraudemus, aut lædamus, (hæc enim innocentia admodum est angusta) sed de justitiâ naturali, quæ requirit ut quandoquidem cognati omnes sumus, ab eodem Deo, eâdem conditione

ditione generati, eò nos mutuò amemus nec, solis nobis vivamus, sed ad aliorum quoque usum referamus, quod possidemus. Atque hoc ipsum suadet quoque partim humanæ vitæ fragilitas, magnum miserationis suscitabulum: partim mutui auxilii necessitas. Pulchre de isto Seneca epist. xcv. *Ecce altera quaestio, quomodo hominibus sit utendum. Quid agimus? quæ damus præcepta? ut parcatur sanguini humano? quantulum est ei non nocere, cui debeas prodesse? Magna scilicet laus est, si homo mansuerus homini est. Præcipientes, ut naufrago manum porrigat, erranti viam monstrat, cum esuriente panem suum dividat? Quando omnia, quæ præstanda sunt, ac vitanda, dicam, cum possim breviter hanc formulam humani officii tradere? Omne hoc quod vides, quo divina atque humana conclusa sunt, unum est: membra sumus corporis magni. Natura nos cognatos edidit, cum ex eisdem, & in eadem gigneret. Hec nobis amorem indidit mutuum, & sociabiles fecit: illa æquam justumque composuit; & illius constitutione miserius est nocere,*

tere, quam ledi: ex illius imperio paratae sunt ad juvandum manus. Iste versus & in pectore & in ore sit: Homo sum, humani nihil à me alienum puto. Habeamus in commune, quod nati sumus. Societas nostra lapidum fornicationi simillima, quæ casura, nisi invicem obstarent, hoc ipso sustinetur. Vide nunc, an non multifariam adversus justitiam pecces? num errantes rectius instruis? num afflictos solatio, vel auxilio juvas? num erga inferiores non superbus, sed comis & affabilis es, planeque talis, qualis erga te velles esse superiores? num alii à te patiuntur, quod ab aliis pati recusares? num aliis agis, quicquid ab iis velles tibi fieri?

Atquæ hæc de virtute, quam tum demum verè habemus, cum nec malè agimus, quando scimus fore ut lateat omnes: nec omittimus rectè agere, etsi nullum inde præmium vel honorem expectemus; sed sola nobis sufficit bonæ mentis fiducia.

Restat, ut de pietate cogitemus; artium, & scientiâ scientiarum, quæque.

que sola habeat promissionem vitæ æternæ : ut propterea, sine eâ, fatuus fuerit nunquam vidisse hanc vitam. Ea cum partim sit credendorum, partim sperandorum, partim faciendorum ; unumquemque examinare se oportet, habeatne & fidem, & spem, & charitatem.

Primum igitur dispice, an credas, à Deo omnia esse creata, atque ejus providentiâ gubernari universa, ei te omnia debere, in hoc fiduciam reponere, etiam in adversis, quæ bono tuo immittat, vel permittat. Credasne item in Verbum, quod pro nobis carnem assumpsit, inque ea pro peccatis nostris passum fuit, ac die illo veniet è cœlis ad judicandum vivos, & mortuos. Credasne etiam in Spiritum Sanctum, per quem sanctificamur, & membra sumus corporis mystici, cujus caput est Jesus Christus.

Hinc vide an speres à Dei misericordiâ per & propter Jesum Christum remissionem omnium peccatorum, & vitam æternam: uti in se credentibus Christus promisit. Sperare igitur hoc licet, si

sup

con-

ficius tibi sis, quod verè credas. Uthic quoque locum habeat Sallustii illud : *a* *Suus cuique animus ex conscientia spem præbet.*

Sed vera fides non est, nisi sit viva, & efficax per charitatem: ut porro expendere quemq; oporteat, ut habeat charitatem. Vide igitur an Deum creatorem ames ante omnia: quod non est, si magis ames honores, opes, voluptates carnis. Nec enim possumus pariter Deo, & Belial infervere. Vide an ames æternum Dei filium, Dominum tuum Jesum Christum; quod non facis, nisi propter eum paratus sis mundo renunciare, ac potius vitã profundere, quam eum abnegare. Vide etiam, an ames proximum, quod non est, si tuis solum commodis studeas, multò minus, si parentibus, & aliis publicè aut privatim præfestis, neges honorem debitum; si alienum effundas sanguinem: si alterius torum macules: si fraude, aut vi, aliena occupes bona: si nomini alieno detrahas: atque adeò si irã, odio, invidiã,

C

libi-

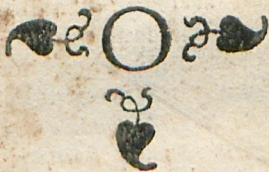
a. Orat. 2. de Rep. ordin.

libidine, aliove affectu, velut cestro, percitus, tale quid animo concupiscas, ut-
 cunque delictum consistat intra cogita-
 tionem, quam homines scire non pos-
 sunt. Vide denique an cum hisce & cæ-
 teris vitiis assidue pugnes, & fortiter
 pugnes, atque in hac pugna magis ma-
 gisque vitia superes. Nam, ut B. Augu-
 stinus ² ait, *Ipsa virtus* (pietatem quo-
 que hoc nomine complectitur) *quid hic*
agit, nisi perpetua bella cum vitiis; nec ex-
terioribus, sed interioribus; nec alienis, sed
planè nostris. Nec cessare in pugna hac
 fas est nobis, quia cum callido, & vali-
 do hoste negotium est nobis, qui nun-
 quam cessat laceffere: ut si nos paulum
 cessemus resistere, languidiusve agamus,
 facilè succumbamus. Scitè hoc illustrat
 B. Hieronymus in III. contra Pelagianos:
Quomodo qui adverso flumine lembum tra-
hit, si remisit manus, statim revolabitur,
& fluentibus aquis, quo non vult, ducitur: sic
humana conditio, si paulum se remisit,
discit fragilitatem suam, & multa se non
posse

² lib. 19. de Civ. Dei cap. 4.

posse cognoscit. Quotiescunque igitur à carne, mundo, Satanâ, sollicitamur ad peccandum, nunquam animum sic remittamus, ut amittamus: sed in eo assidui simus, ut carnem rationi, rationem subdamus Deo: donec illic simus, ubi nullum amplius erit certamen, sed pax æterna.

F I N I S.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and appears to be a list or a set of instructions.

1. 1. d. 9. d. 5. d. Junii

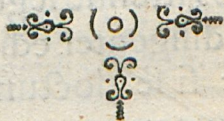

GERARDI JOANNIS VOSSII
DE
STUDIORUM
RATIONE

OPUSCULA.

*Ex Auctoris autographis au-
cta & castigata.*

EDITIO ALTERA.

ARGENTORATI,

Apud JOH. REINH. DULSSECKERUM,
Anno 1709.

STUDIORUM
MURIOIDIS

JOannes Alexander Brassi-
canus rogavit ERASMUM,
qua ratione doctus posset
fieri, respondit ex tempore:
Si doctis assidue conviveret:
Si doctos audiret non minus
sūbmissē quam honorifice:
Si doctos strenue legeret: Si
doctos diligenter edisceret:
denique si se doctum nun-
quam putaret.

ARGENTORATI
Anno 1509

DISSERTATIONIS
GENERALIS BIPAR-
TITÆ

PARS PRIOR,

Quæ tradit,

*Quibus Disciplinis perfecta
Constet Eruditio.*

IN ratione studiorum primò in considerationem venit, quàm varia sint disciplinarum genera. Aaliæ quidem *communes* sunt ; aliæ excellentiæ causa *erudita* nuncupantur. Communes voco, quibus etiam se dant, qui inter eruditos referri non solent. Quales Aristoteli VIII. Polit. sunt Grammatistice, Gymnastice, Musice : ac quorundam iudicio etiam Graphice. Grammatistice est legendi, scribendique scientia : quæ doctrina planè est divina : etsi, quia puerilis & vulgaris, eò vulgo abjecta, dispretaque habeatur. Gymnastice, in corporis exercitatione consistit.

Ac veteribus erat simplex, bellica, vel
athletica. Nostri temporis Gymnastice,
præter saltationem, comprehendit digla-
diationem, equitationem, & natationem.
Musice, secundum Pollucem, triplicem
harmoniam observat; unam ore, alteram
manu, tertiam pedibus. Ut ad eam
non minus, quam Gymnasticen, saltatio
pertineat: ars nec inutilis, nec laude in-
digna, quamdiu se intra honestatis con-
tinet cancellos, nec excellere eâ studet,
quem id non decet: Graphice est ars pin-
gendi: quæ in nonnullis plus etiam præ-
stat, quam dictio, aut scriptura: ac in pe-
regrinationibus etiam plurimum juvat.

Disciplinæ eruditæ vel sunt verbo-
rum, vel rerum. Verborum cura vel
Grammatica est vel Rhetorica: vel Poë-
tica. Grammatica ars, pure loqui docet:
Rhetorica ornate: Poëtica, lege metrica.
Loquor verò nunc de artibus istis, quate-
nus circa verba solum versantur: non
quatenus Grammatici iidem ac philolo-
gi, variæque eruditionis amantes. Nec
prout Rhetorica sumitur pro facultate
Ora-

Oratoriâ : vel Poëtica fabulis naturæ ar-
cana involvit, vitæve exempla proponit.
Quomodo & Rhetorica & Poëtica par-
tes sunt longè augustioris consideratio-
nis, quippe partes eloquentiæ, de quâ
postea dicitur. Optandum autem foret,
ut, sicut olim, ita nunc etiam gens aliqua
superesset, quæ latinè loqueretur. Expe-
ditissimam haberemus addiscendæ lin-
guæ Romanæ viam. Nunc cum hodie
perpaucorum ea sit laus, ut purè scri-
bant: pauciorum, ut loquantur: cum præ-
ceptis vero, si pauca quædam exceperi-
mus, ita comparatum sit, ut ea aliquo
usque provectos juvent, incipientes ve-
rò morentur: vix alia profectò est ratio
sermonis formandi, quàm si veteres le-
gamus, & sequamur. Modum verò ejus
rei inferius exponam. Dubitet quoque
aliquis, num, quia nunc de eruditis so-
lùm disciplinis loquimur, eò hic agatur
de puritate sermonis in iis modò linguis
quæ olim obtinere vulgò: nunc vero,
solis sciuntur doctis: ut sunt Romana,
Græca, Hebræa, Arabica, aliæ: an et-
iam

iam de puritate in peregrinis illis, quæ hodieque in usu sunt totis gentibus: quales Gallica, Italica, ac similes. Vulgares enim videntur, quia notitiam earum sæpe etiam vulgares animæ possident, rerum omnium imperitæ. Mihi mediū sunt generis: interim parum referre censeo, utrum doctrina earum reducat ad disciplinas communes, an eruditas: dummodo fateamur usum earum esse & eruditis maximum, partim ad vitæ publicæ privatæque commercia: partim ad intelligendas res maximas, quæ vix aliis, quam vulgaribus illis linguis sunt exarata. Imò in puritate & elegantia linguæ etiam vernaculæ exercitari utile puto: qualis his terris Belgica. Nam & illa non aliis minus linguis suas Veneres habet: quas exiguæ fortassis laudis est scire, illaudatum tamen nescire. Adde, quod nec rarò adversus linguæ vernaculæ puritatem peccat vulgus; sæpè etiam eruditi, dum invitâ linguâ Belgicâ, ad Latinum eam morem accommodant; Walonibus nostris similes, conantibus loqui Belgicè, aut

De Studiorum Ratione.

aut Belgis imperitioribus, loquentibus
Latinè. De verborum doctrinâ satis.

Rerum doctrina vel est singularium,
vel universalium. Prior illa vocatur Hi-
storia, quæ cum linguæ studio optimè
conjungitur. Cum enim Historia partim
rerum naturam describat, partim res ge-
stas narret; ex naturali quidem com-
munia rerum penè omnium vocabula
discemus: ex gestorum illâ hauriemus
proprietas personarum, ac locorum appel-
lationes: sine quarum notitiâ non poë-
tæ, non oratores, non ullum intelli-
gibile scriptorum genus. Ut satis liqueat
etiam ad discendam linguam latinam
non esse expeditiorem proficiendi mo-
dum, quam si cum Cicerone, aut Teren-
tio historiam jungamus. Sed longè ma-
jus est, quod ex historiâ naturali, scientia
naturalis & ars medica nascitur: ex histo-
riâ vero rerum gestarum, tota Philoso-
phia practica, cum Jurisprudentiâ origi-
nem trahit. Ex singularibus enim ad u-
niversalia devenitur. Hæc universalium
doctrina à Platone dividebatur in *προπρα-*

δείαν, vel παιδείαν. Illa præparat, hæc perficit. *προπαιδεία* continet Mathesin, & Logicen. Mathesis versatur vel circa quantitatem discretam, ut Arithmetice; vel continuam, ut Geometria. Logice dirigit intellectum in cognitione veri: præcipuaque ejus instrumenta sunt argumentatio, definitio, divisio, methodus. In quibus multum etiam sola valet natura. Sed non omnibus par obtigit naturæ felicitas, & ars dux est certior naturâ.

Atque hæc de *προπαιδεία*: quæ sic dicitur, quia docendi ordine antecedit *παιδείαν*. Ut enim ædificare volentibus prior est fundamenti cura, proxima autem structuræ: ita etiam se res habet in doctrinarum studiis. Structura *παιδείας* nomine censetur. Ea partim cognoscitur lumine naturæ, partim supernaturali. Prior Philosophiam continet, & eloquentiam. Philosophia consistit in Sapientiæ & Prudentiæ studiis. Sapientia comparatur notitiâ naturæ. Atque ad eam, ut dixi, etiam Medicina refertur. Prudentia comprehendit scientiam moralem & civilem. Ex posteriori

tiori enascitur Jurisprudencia, Eloquētia docet aptè dicere ad persuadendum; Idq; vel prosâ oratione; ut Oratoria; vel carmine, ut Poëtica. Utraque Politicæ est instrumentum; sed ut Politicus sit Orator, multum refert: cùm in vita familiari, ubi multum ornat, & amicos parit: tum præcipuè si dicendū in concione ad populum; in curia ad Senatum, in castris ad militem, in legationibus ad exteros Reges, vel reipubl. Antistites. Sed Politicum itidem esse Poëtam, nihil necesse est, quia bonum quod ex dramatis, & aliis poëmatibus redundat ad Rempubl. per alios exsequi licet. Quare Lælius & Scipio, sive Furius, aut Sulpitius Gallus nobilissimi homines, non ipsi suo nomine dramata ediderunt, etsi adjutarint Terentium. Sed ut à Politico hoc studium non requiratur, tamen ejus notitia auget nominis decus. Imò nec à laude carminis tragici abhorruere Asinius Pollio, & Augustus, ut Julium mittam, qui tragœdiam scripsit, sed puer. Superest doctrina supernaturalis, sive Theologia Christiana.

na, quæ doctrinæ est divinitus revelata de Deo, & officio hominis, in spem vitæ æternæ. Quia vero hic periculosius erratur, utile est in tanto Ecclesiæ super variis capitibus dissensu, ut ipsi scripturas legamus, idque animo humili, & affectibus minimè mancipato. Recentibus etiam doctoribus addemus veteris Ecclesiæ interpretes, ac considerabimus, in quibus ubique ac semper conspirarint; in quibus dissenserint; & quando dissensus ille cœperit, & ubi alii alios tulerint, ubi non item. Quo pacto futurum, ut & necessariae veritati, & Ecclesiæ concordia melius consulatur.

DIS-

DISSERTATIONIS
GENERALIS BIPARTITÆ
PARS ALTERA,

Quæ ostendit,

*Quomodo variæ ad eò discipline optimè
addiscantur.*

Vidimus, quam latè pateat doctrina. Ea vero est humanæ mentis imbecillitas, ea voluptatis vis in animos nostros, ut licet in studiis ad summa contendamus, sic quoque longè satis abfuturi simus à summo. Tantò magis in pueritiæ & adolescentiæ institutione semper est collimandum ad id, quod est perfectissimum, hoc est, ut eò tandem homo pertingat, nihil ut penitus nesciat: saltem eò contendendum, quatenus discantis ingenium, & fortuna ferat, & vitæ genus sinat, cui quis destinatur. Atque hoc optimè perspexit vastissimæ eruditionis vir, nec sine laude nominandus, Nicolaus Damascenus, Augusti Cæsaris amicus: qui & ab eo placentis,
vel

vel potius dactyli Nicolaorum nomen
imposuit. Hic, ut ex vetustioribus pro-
didit Suidas, docto patre natus, celebris
in patria erat adhuc imberbis: nullo
Grammaticorum inferior, inque omni
poëtica exercitatus, sic ut comœdiæ et-
iam, & tragœdiæ ejus laudarentur ab e-
ruditis, & intelligentibus. Provec-
tior verò etiam evasit egregius dicendi artifex;
nec Musicæ solùm, sed universæ Mathe-
seos contemplationi se addixit: tandem
& toti Philosophiæ, in qua omnigenam
Aristotelis doctrinam maximè æmula-
batur. Hoc miraculum hominis dicebat,
quemadmodum, qui suscipiunt peregrina-
tionem longinquam, alicubi quidem
divertunt, noctemque commorantur; ali-
cubi solùm prandēt; alibi verò diebus ali-
quot subsistunt, & alia curiosè, alia obiter
speculantur: reversi verò proprias inha-
bitant domos: similiter universæ aman-
tibus eruditionis ac doctrinæ, in quibus-
dam studiis brevi, in aliis longo esse tem-
pore commorandum: quasdam discipli-
nas esse integras addiscendas; in quibus-
dam

dam elementa sufficere : atque ubi ex omnibus iis, quod utile est instituto suo, hauserint, quasi domum reversos in sapientiae, ac prudentiae studiis, quae Philosophiae nomine continentur, assiduos esse oportet. Ex ejus igitur viri consilio contenti esse debemus perfectione istiusmodi, quâ nihil penitus nescire dicamur, quia nullius studii sumus prorsus expertes : interim alia sciamus leviter, alia mediocriter, alia accuratè. Leviter quaedam, ob exiguum usum, pro vitae genere, quod propositum est nobis : in ejusmodi satis est elementa hausisse. Mediocriter alia, ob usum majorem, & quod sine iis ea intelligere, vel tueri nesciamus, quae scopus sunt studiorum nostrorum. Exactè verò, quae potissimum tangunt vitae genus, quod instituimus. Variant enim singula istorum pro vitae proposito. Ita hodie majori jure linguae Graecae peritia in Medico requiritur, quàm in Jurisconsulto ; major etiam notitia scientiae naturalis. At Jurisconsulto magis opus cognitione historiarum, &

philo-

philosophiæ moralis ac civilis. Theologum magis, quàm Jurisconsultum, aut Medicum, Logicis, & Metaphysicis imbutum esse convenit. Etiam magis illi necessaria est notitia Orientalium linguarum, Historiæ verò Ecclesiasticæ notitiâ potissimum quidem in Theologo requiratur: mediocri interim opus censeo in omnibus eruditis: præsertim si futurum aliquando, ut sedeant ad clavum Reip. Quales imprimis, in religionis etiam negotio, non alienis modò, sed suis oculis videre par est. Scripturas igitur sedulò legant, & ut ante dicebam, antiquis interpretibus sociare discant novos, novis item antiquos.

Exposuimus hætenus duo ista, quæ & quatenus sint discenda. Tertium restat, quâ ratione facillimè tam vasta rerum notitia paretur. Penè ab incunabulis ordiendum: non tetricâ ratione, sed suavi, & quasi luscitando. Sanè pueriles animi mirè capiuntur narratiunculis, & picturis. Quare quadrienni etiam vel minori, interdum & antequam legere discat,

scat, mater, vel pædagogus librum proponat, qui pictas exhibeat historias omnes Veteris, & Novi Instrumenti. Figuræ singulæ monstrantur, explicentur. Ita breviculo spatio puer historiam biblicam sciet. Exemplis etiam subjicere liceat salutaria præcepta, quæ inde colliguntur. Sic metus Numinis, & reverentia instillabitur. Etiam sylvam vocum Latinarum occasione eadem addiscere licebit. Exempli gratiâ, in primâ picturâ, quæ creationis historiam proponit, videre erit Solem, Lunam, stellas, virum, feminam, arborem, serpentem, pomum, leonem, bovem, cuniculum, pavonem, alia; in quibus puer rogatus quid quidque sit, Latine etiam nominare discet. Par ratio fuerit in cæteris picturis.

Mox consequetur, vel etiam sociabitur Grammatistice, sive legendi, & scribendi scientia. Literæ lusitando variè discuntur. Inter alios modos, si sphæru-
lis lusoriis literæ alphabeti singulæ è chartâ agglutinentur, nec alias puero liceat obtinere, quàm in quibus literarum
in-

in scriptarum nomina sciat: quarum oblitus erit, etiam sphaerulas deperdat. Quod si firmissima sit pueri pro aetate manus, possit non a legendo, sed a scribendo ordiri. Nam dum discit literas formare, eadem discet eas noscere. Utile autem incipere ab alphabeto Italicarum literarum, sive, ut vocant, currentium. Nam si calleat puer sex, septem figuras, nullo negotio discet universas: quia reliquae inde formantur. Exempli gratia; ex o sciet a, c, e. ex i noerit m, n, u. Vicinae etiam b, d, g, p. q. item f & f; ex quibus de paucis reliquis facile erit judicare.

Hinc jam tempus vulgaria discere paradigmata nominum & verborum; sed in nominibus, sine illis, ut vocant, articulis. In verbis, ut unum sit Imperativi tempus, primae personae expressa: citra etiam modum optativum, qui Subjunctivo continetur. Haec addita citra fructum ullum puero difficultatem augent. Mox hauriet praecipua artis Grammaticae: quae aded sunt pauca, ut pagellis viginti liceat complecti. Quod & in Grae-

Græcis locum habeat. Imò ea quaternione, ut vocant, unico soleo comprehendere. Vulgo multa inferciunt Grammaticæ plane Philosophica, quæque à tenerâ ætate intelligi nequeant. Est hæc verè carnificina: non quasi & ista non aliquando discenda sint: sed & ætate, inque studiis aliquantum provectis, ut sermonis etiam naturam, & causas intelligant. Quare istorum loco puer præcipuarum rerum vocabula petat ex Nomenclatore Junii. Silvulâ hac vocum, & facilibus, quos dixi, canonibus cognitis, vel fabellæ Æsopicæ, vel paucula poterunt ex Erasmo, Corderio, aliove colloquia proponi, ut ita usus canonum melius appareat. Sed mox scriptores ad veteres veniendum. Ex quibus conducet Terentius ad sermonem familiarem, & epistolicum. Propter quem & elegantiores aliquot Ciceronis epistolæ feligantur. Ob metricam vero rationem, post enarratam profodiam, à Catonis distichis ordiri licebit. Vel selectis quibusdam ex Marone, Horatio, Ovidio, atque

atque aliis. Quo pacto puer in omni ver-
 suum genere illustre habebit exemplum.
 Atque hæc nunc dicimus solùm, ut li-
 queat, quomodo optime consequamur
 intelligentiam canonum, de sermonis
 Romani puritate, ornatu, metro. Qui
 verò potissimùm sint legendi propter sty-
 lum, & ut præter lectionem requiratur
 usus, sive styli exercitatio, postremo à
 nobis loco exponetur. Etiam jam tum,
 imò multò etiam ante, puta sexenni, vel
 septenni utiliter censeo datum iri char-
 tas tres, quatuor geographicas, ut inde
 distinguere discat tres continentes, & in
 primâ Asiam, Africam, & Europam; in
 singulis harum nobiliores regiones, ac
 terminos, & primarias urbes, velut Ro-
 mam, Carthaginem, Athenas, Spartam,
 Constantinopolim, Hierosolyma, &c.
 Ostendatur ubi Christus natus, passus:
 ubi Imperator Germanicus dominetur,
 ubi Turcicus: ubi Castiliæ Rex, ubi Lu-
 sitaniæ: ubi Rex Gallus, Britannus, Da-
 nus, Polonus, Suecus: ubi Pontifex Ro-
 manus; ubi sita tellus, atque urbs, quam
 ipsi

ipsi incolimus: & sic in cæteris. Pueroscire hæc, monstrareque postea aliis, voluptatem adferet honestam, ac multum lucis in historiâ sacrâ, externâ, veteri, novâ. Earum sacra petatur è Sulpitio Severo: Romana è Floro, Stadii operâ illustrato, & Cæsaribus Sex. Aurelii Victoris. Externa è Justino hauriantur. Suppleantur in his cætera è Bucholcero, aut Calvisio, vel simili. Ubi verò adepti sumus generalem temporum omnium notitiam, ad quod etiam tabulæ quædam chronologica conferent; adeundi qui fusiùs omnia tractarunt: ante alios Livius: qui præterquam, quod purè ad eò & perspicuè scribat, quodque exempla ac præcepta adfert, quæ Dei providentiam doceant, ac prudentiam augeant moralem ac civilem, etiam orationes habet in vario admodum argumento multum profuturas eloquentiæ studioso. Qui verò fusè de singularum penè gentium imperiis scripserint, aliâ quadam diatribâ persequimur: unde peti malo, ne sit, quod dici solet, *ἵς κρᾶμεν δᾶνυτ*.

Histo-

Historiam excipit Mathesis ac Logice: hinc partim philosophia, tam naturalis, quam civilis, partim eloquentia. Sed qui doctores hæc studia vel primi, vel felicius aliis tractarint, accuratè exponimus libris de scientiarum omnium naturâ, usu, & scriptoribus præcipuis: quos propediem puto lucem visuros.

Quæ hætenus diximus, ea pertinent ad intelligentiam verborum, & rerum. Præterea vero opus est, ut sciamus loqui, ad scribere, tum pure & perspicuè, tum copiosè ornateque. Dixeris, si quis sermonem intelligit Romanum, etiam locuturum eo scripturumque. Sed sæpe linguam intelligimus, quâ loqui nescimus, quia usus abest. Nec si purè sciamus loqui, eò & perspicuè, atque adeò copiosè, ornateque id præstare sumus idonei. Hæc verò duobus consequimur; optimos legendo, & quos legimus, feliciter imitando.

Videndum igitur nunc, qui sint imitandi, & quomodo imitandi. Ecquis sit imitandus, vocari in dubium non debet.

Quip-

Quippe, ut dictum, nullus jam populus est, qui Latinè loquatur. Quare veterum opus lectione, qui sermone Romano præstiterunt. Sed duo hic attendere convenit: prius pertinet ad proprietatem vocum simplicium & conjunctarum. Hæc ex uno quopiam disci nequit. Ut valdè fallantur, qui putant haud aliis esse utendum verbis, quam Ciceronis: cum non de omnibus rebus scripserit Cicero: eoque si de re rusticâ, militari, architectonicâ, aliisque tacendum propterea non sit, alios cogamur adire scriptores. Nempe Ciceronis imitationem non ponimus in verbis, sed lineamentis, & totâ orationis formâ. Nec quia Cicerorem nomino, eò præscripsero omnibus lectionem Tullii, ut unici ducis. Nihil enim invitâ faciendum Minervâ. Suum autem quemque ingenium ad aliud, atque aliud dicendi genus trahit. Sed utcumque diversi sint modi, quibus stylo etiam inveniamus laudem: non tamen in iis est iste, si multos imitemur: quomodo dictio nunquam futura est æquabilis, & con-

D stans.

stans. Unus igitur aliquis imitandus, isque optimus. Nam si bonum imitemur, non optimum, haud facilè evademus boni, quia rarò adæquamus, quem nobis æmulandum proposuimus. Meliores autem dare non possumus, quàm qui vixere Julii ac Augusti temporibus; quales ex profaiciis Tullius, Cæsar, Livius: & mox M. Seneca, Vellejus, Curtius, Fabius. Unum autem imitari expedit: vel si quem addere velimus, is esto quàm simillimus, ut si Tullio Fabium addamus. In eo autem, quem imitamur, aliquamdiu assidui esse debemus, neque ad proprietatem modò singularum vocum attendendum; sed etiam conjunctarum: ut quæ nomina his illis verbis: quæ verba his vel istis nominibus socientur. Utrumque horum sedulò exponit in Thesaurò suo Rob. Stephanus. Claudicat vero hac parte toties recoctus Calepinus. Considerandus etiam particularum usus: de quo Turfellinus, & Stewechnius. Perutile verò, si, uti in Nomenclatore suo Junius voces singulas retulit ad clas-

ses

As

ses certas; ita etiam faciamus in conjunctis: veluti quæ formulæ dicendi obtrineant in re forensi, quæ in militari, quæ in rusticâ, vel nauticâ, aliisque. Ad hæc dispiciendum in scriptore, quem nobis proposuimus, (præcipuè in Tullio) quomodo sententiam ordiatur, continuet, claudat: quo pacto narret, ad aliud transeat, interroget, ratiocinetur: quâ ratione exemplis illustret, vel aliena verba proponat, firmet, aut refellat. Atque utile etiam in codice quopiam, summâ in paginâ titulis hnjuscemodi annotatis, subdere inferiùs, quas formulas invenimus legendo: easque varias, ut major in imitando copia superpetat: nec eadem semper chordâ oberrando paupertatèm nostram prodamus. Et tamen in formulis ejusmodi, & phrasi universâ videndum, à quo, ubi, quando, & qua occasione, quidque dicatur. Nam variat stylyus pro genio tum dicentis, tum rerum, quæ dicuntur: aliterque loquimur in epistola, vel sermone familiari, aliter in disputationibus aut artibus tradendis: aliter in

D 2 **texen**

texendâ historiâ : aliter in concitato, fer-
 ventique dicendi genere ; ut ferè in cau-
 sis forensibus. Imò ne par quidem ratio
 est in ordinatione verborum. In epistolâ
 enim (nisi fortè, ob gravitatem argumen-
 ti, assurgere debeamus) haud multum
 solliciti sumus, ne multæ concurrant vo-
 cales similes : ne multæ consonantes a-
 speræ ac hiulcæ ; ne multa grandia, aut
 exilia multa ; utcunque ea fatius sit mi-
 sceri : verùm subinde aliquis talium ne-
 glectus commendat, eoque ipsa curæ est
 incuria. At in oratione studiosè ea sunt
 observanda ; ac præterea curandum, ut
 periodica ac numerosa sit oratio : adfue-
 scendæque aures, ut de soni diversitate
 iudicium ferre valeant. Negligi hoc ar-
 tificium à pædotribis multis solet : sed
 miras Veneres addit orationi, ita ut pro-
 his observatis, aut neglectis, eadem ora-
 tio haud eadem videatur. Ex uno Tullio
 hæc optimè hauriri, diximus superius,
 tum de Rhetorico sermonis ornatu age-
 remus. Puerò autem post selectiores in
 omni penè argumento epistolas, legendæ
 etiam

etiam orationes faciliores: quales Cati-
linariae, & ad Cæsarem dictæ: postea ac-
cedet omnium perfectissima, pro Milo-
ne. Etiam ex philosophicis ejus viri
quædam delibanda: ut Lælius, & Cato:
quos sequentur mox aurei officiorum li-
bri. Nam sic eadem operâ stylus magna
capiet incrementa, & bona pars discetur
philosophiæ moralis: sine cujus notitiâ
non constat Eloquentia: ut quæ philo-
sophiæ practicæ, ut diximus, instrumen-
tum sit.

Quos scriptores ad facultatem bene
dicendi comparandam legere imprimis
conveniat, satis mihi videor exposuisse.
Venio nunc ad alterum caput, quod est
de imitatione, sive exercitatione styli,
quæ facundiam perficit, imò penè sola
artificem facit. Est verò alia pueris con-
venientior, alia majores exigit vires.
Prior est duplex: una, si aliqua ex Tul-
lio, aliove linguâ reddas vernaculâ; post
aliquot verò dies, modò benè sint ex-
pressa (de quo, si opus, doctor prius ju-
dicium faciet) eadem à puero Latine

reddantur. Denique ex Tullianorum collatione iudicium fiat, quæ à magno illo dicendi magistro melius dicta sint, quo pacto futurum, ut puer, quasi sub ipso Cicerone præsentis proficiat. Posterior exercitatio est, quando puer epistolam, vel historiolum sumit, non disconvenientem multum suis rebus: atque illam, mutatis aliquibus, suo accommodet instituto. E. G. Cicero varios in epistolis consolatur: ex harum unâ, vel pluribus puero aliquem consolaturo fas erit sua excerpere, etiam verbatim periodos totas. Sic ex Tullio melius discet lineameta sermonis Romani, & formare ipsum orationis corpus. At majoribus iam viribus est opus, quando in argumento multum diverso imitatio fit, eaque sic instituitur, ut non alteri penè omnia, sed multa etiam nobis debeantur: & quæ ex altero desumpta, ea etiam nostra planè videantur, quia, ut artificiosi fures solent, iis novam planè formam tribuimus. Cæterum cum initio quis in hoc exercetur, satius est pauca scribere, & tardè; non verò
arri-

arripere, quæ statim se offerunt : sed quærere meliora, imò optima. Quin ne quidem aliquo usque jam in dicendi studio progressi, industriam hanc omittere debemus. Siquidem qui facultatem bene dicendi comparavit, si ingenium quodammodo habeat in numerato, & ita usu veniat, ut extemporali dictione sit opus, non incommodè id præstabit : sed si dare propterea extemporali se dictioni semper volet; facilitate dicendi amittet bene dicendi facultatem.

DISSERTATIO
PARTICULARIS

DE

*Ratione, & ordine, universam legendi
historiam.*

Qui animum ad historiam appellere volet, optimè auspicabitur à generali notitia omnium locorum, ac temporum. Ac propterea primum è generali aliqua totius orbis tabu-

D 4

la

lâ addifcet præcipuas mundi partes, & quibus limitibus hæ distinguantur. Hinc feorfim generales, Europæ, Afiaë, Africaë, atque Americaë, tabulas contuebitur, ut inde cognofcat præcipuarum regionum fitum. Adde his typum veteris imperii Romani. Ab hifce veniendum ad tabulas particulares regionum, de quibus præcipuæ tractant hiftoriæ: ut Palestinaë, & vicinarum regionum, ob hiftoriam facram. Item Italiaë, Græciaë, Galliaë, Germaniaë, Hispaniaë.

Verus fitus optimè cognofcetur ex tabulis Ptolemaicis à Mercatore concinnatis. Utile etiam eft ad manum femper efle Onomaficon, five ut ipfe infcripfit, Thefaurum Geographicum Ortelii, Breuiter ex antiquis orbem defcripfere Me-la, Plinius, Solinus, Dionyfius. E junioribus Glareanus & Cluverius.

Fufè, & graviter de omnibus olim Strabo, quatenus quidem orbis tunc cognitus erat: fed partim ut recens fimul fitus addifcatur, partim quod fuperiori fe-culo, novis terris inventis, Geographiaë,
ac-

accessit, operæ sit addere, *Geographica Bertii, & Ortelii Thesaurum orbis terrarum; aut Atlantem Mercatoris.*

Ubi quis ex sex, septem tabulis, & compendio aliquo *Geographico* medium sibi notitiam paravit nobilium terrarum, & præcipuarum in iis urbium, pari ratione ex canone aliquo *Chronologico* addiscere opus erit generalem ævi omnis descriptionem. Ubi conducent duo canones illi *Chronologici Ubbonis Emmii*, quos compendiosos, & succinctos appellat, ac pleniori, fusiorique suæ *Chronologiæ* præmisit.

Multum tamen lucis accesserit, si distinctè omnia tempora quatuor tabulis proponantur. Quarum *prima* continet res *Hebræorum* ab orbe condito, usque ad excidium *Hierosolymitanum*. *Alter* complectitur res *Assyriorum, Medorum, Persarum, & Græcorum*. Ex quibus *Assyriæ*, incipiunt à *Nino*; *Medicæ*, ab *Arbace*; *Persicæ*, à *Cyro*; & *Græcæ*, prout hic considerantur, ab *Alexandro Magno*; desinunt autem in *Cleopatrá* ab

Augusto devictâ. *Tertia* tabula continet res Romanas ab Romulo, usque ad divisum imperium inter filios Theodosii; vel usque ad Romam, ab Odoacro captam. *Quarta* proponit Orientis, imperium, usque ad captam Constantinopolin: inde imperium Occidentis, usque ad nostra tempora. Pleniùs hæc repræsentabunt Zonaræ, & Eusebii chronicon, cum appendicibus Hieronymi, Prosperi, Marcellini, & utriusque Palmerii. Item chronologia Bucholceri; & Calvisii. Et chronicon à tribus illis Carione, Melanchthone, & Peucero conscriptum. Sed in annorum ratione sequendi potius juniores, præsertim in annis mundi.

Vidimus de generali notitiâ omnium locorum, & temporum: deinde veniendum ad particularem: at prout historia erit, ita ei præmitti debet notitia regionis, de quâ historia ea tractat.

Non dubium autem, quin in historiâ particulari incipiendum sit à sacrâ, sive rebus Hebræorum, V. T. perscriptis: & vitâ Christi, ac Apostolorum, de
qui-

quibus in N. T. Hæc summam comprehendit Sulpitius Severus, ac penè historiam sacram perducit ad annum à Christo nato cccc. Cui addi non inutile est historiam ecclesiasticam Pappi, & historiolas, quas in Chronologia sua habet Abrahamus Bucholcerus. Hæc initiis sufficient.

Postea verò utramque perficient hanc partem Josephus, Eusebius, Socrates, Theodoretus, Evagrius. Item Anastasius, Leutprandus, Abbo, & Platina de vitis Pontificum. Sed fusissimè omnium Centuriatores Magdeburgenses, & Baronius, cujus gemina extat epitome. Iudicio verò non exiguo opus in Centuriatoribus. In Baronio etiam majori: quem interea negare non possumus, præclare meritum esse de antiquitate Ecclesiasticâ.

Post cognitam Ecclesiæ historiam, quid turpius ignoremus, quam quæ vel nostris, vel parentum, aut avorum, vel proavorum temporibus, partim terris contigerunt nostris, partim vicinis? Hæc enim cum vulgo etiam cognita sint,

& in conviviiis, ac circulis narrari soleant, omninò turpiter se homo dederit literatus, si ista nesciat, quæ sunt quasi ante pedes. Baravo igitur necesse sit scire, quo pacto comitatus Hollandiæ ad Burgundos, inde ad Austriacos, atque Hispanos pervenerit. Item gesta Caroli V. initia tumultuum Belgicorum. Bellum quod tot annis duravit, & quæ interea temporis memoratu digniora, in Germaniâ, Galliâ, Britannîâ, & vicinis terris.

Nec nosse ea magni erit laboris, qui à pueris etiam pleraque eorum à parentibus, & senibus audiimus. Operæ nihilominus fuerit legere etiam historicum unum, alterum, qui breviter ista sint complexi, uti à nonnullis chronologis factum. Postea autem hæc fusius discere licebit è Sleidano, Thuano, Cambdeno, Meterano, Borrio, aliis.

Postquam res maximè memorabiles temporum nostrorum, & seculi quod proximè antecessit, animo inscripserimus, accingemus nos ad gentium scriptores

ptores antiquos. Atque ex his primi legendi, qui res tractant Romanas : cujus rei ratio satis est aperta. Nam auspicari studia solemus à Cicerone, & aliis scriptoribus Latinis, qui absque mediocri intelligentiâ historiæ Romanæ intelligi minimè possunt : ut in quibus passim Romuli, Numæ, Tarquinii, Camilli, & aliorum ducum Romanorum mentio fiat.

Summatim autem res eas cognoscere licebit ex Floro, cum commentariis Stadii, Vellejo, Eutropio, Sex. Aurelio Victore, Rufo, Pomponio Læto, & Baptista Egnatio de principibus Romanis. Conducet & Zonaras. Sed accuratius de istis quidem Livius, Sallustius, Cæsar, Suetonius, Tacitus, Spartianus cum annexis historiæ Augustæ scriptoribus ; item Ammianus. E Græcis Dionysius, Polybius, Plutarchus, Appianus, Herodianus, Dio, Xiphilinus, Procopius. Ex Junioribus plurimum juvabunt Annales Steph. Pighii.

A rebus Romanis veniendum ad res
ex-

externas, h. e. Assyrias, Medicas, Persicas, Græcas. De quibus summam Justinus, Corn. Nepos, & nonnihil etiam Vellejus, atque Orosius, & ubi hi desinunt, Zonaras. Plenius autem de omnibus Herodotus, Thucydides, Xenophon, Polybius, Diodorus Siculus, Plutarchus, Arrianus: & è Latinis Curtius in Alexandri gestis.

Postremus locus est historiae (ut cum Romanis loquar,) Barbaricæ, h. e. gentium earum: partem quæ obtinent veteris Imperii Romani, aut nunquam sub eorum fuerunt ditione.

Hic primo quisque ordietur ab antiquitatibus suæ gentis, ut Batavus à Batavis, de quibus Grotius, item Douza in analibus: etiam Joannes de Leidis, & Be-ka: brevissimè autem Barlandus.

Inde ad gentes alias se conferet, aut eas primū, quibuscum nobis aut foedus, aut bellum. Utile autem in quavis gente erit unum aliquem seligere, qui potissimas in ejus gentis historia obtinere videatur. Ut in Gothicis Jornandem, in Longobardicis Pau-

Paulum Diaconum ; in Slavicis Helmoldum ; in Francicis Paulum Æmilium : in Hispanicis Marianam : in Scoticis Buchananum : in Flandricis Mejerum : in Burgundicis Heuterum : in Austriacis Lazium : in Saxonicis Crantzium : in Danicis Saxonem Grammaticum : in Boicis Aventinum : in Hungaricis Bonfinium : in Polonicis Cromerum : atque ita in aliis.

GERARDUS JOANNES VOSSIUS

DE

*Studiis instituendis ad V. CL. Rochum
Honardum.*

IN rectâ docendi discendique viâ est quiddam , quod opera melius , quàm verbis exprimat. Sed sunt quædam tamen , quæ satis manifesta mihi videantur. Quale illud imprimis,

I. Sedulo ad laborandum esse omnibus iis , qui instruunt juventutem , ut epidemico isti morbo obviam eant , quo sufficere juvenus ea credit , si sex septem
verba

verba Latinè connectere sciat ; ad hæc Logices Studium , & fortasse unius etiam alteriusve disciplinæ dicis causâ degustet , mox verò cruda studia ad Theologiam , Jurisprudentiam , aut Medicinam propellat. Neque enim , non intellectis verbis , res intelligi possunt : & quæ circa res versantur disciplinæ , ita amicè omnes inter se conspirant , ut una alterius opem deponat : saltem vel una aliqua si penitùs insuper habeatur , manca ac mutila futura sit omnis doctrina. Quare Latinæ Græcæque literæ ante omnia , neque perfunctoriè , disci debent. Hinc appellendus animus ad Philologiam , variamque eruditionem , quam & Polymathiam vocant , hoc est ad historiam , oratoriam , & poëticen. Exinde etiam vacandum Philosophiæ , & quidem universæ. Omnia hæc , priusquam ad sublimiorem facultatem se applicet , mediocriter unusquisque scire debet : aliquorum verò etiam exquisitâ opus est cognitione : hujus quidem disciplinæ uni ; alterius alteri , pro cuiusque captu ,
arque

atque ingenio & studiorum scopo, quem quisque sequitur.

II. Cum verò tantopere jacere videamus literas Latinas, & Græcas, atque hoc malum quotidie gliscat; propterea quod suus illis honos minimè constet: nunc temporis vel maximè iis opus habent eruditi literaturæ utriusque, item oratoriæ, poësis, historiæque professores. Qui ut cum laude ac fructu hanc provinciam obeant, summâ openiti debent, ne in augustum illum locum, res adferant vulgares, ac cuivis obvias, vel etiam subtiles magis, quàm fructuosas. Multum etiam refert, ne animi quodam torpore res præclaræ somniculose tractentur. Dicendum aliquid supra caput vulgi: & cum ingenio dicendum. Nec enim juvenus facilè capietur, necessarii adeo studii amore, sed quod videat ubique contemni, nisi egregii aliquid domum reporter, & præterea ex tractandi modo honestam capiat voluptatem, qua trahatur ad cætera persequenda.

III. Cumque latè aded pateat disciplina-

plinarum orbis, privatim saltem enarrari debent, breviter ac perspicuè historia universalis, locorum situs, temporum ratio, instrumentaque ac partes universæ Philosophiæ. Ita futurum est, ut juvenis totum disciplinarum orbem, mediocriter saltem intra breve tempus addiscat: eaque re longe paratior, atq; etiam alacrior fiat, ad aliquas disciplinas accuratius perdiscendas, idque imprimis ex diatribis, sive dissertationibus Academicis, ubi illæ subtilius ac fusius tractantur, sed non nisi longiusculo temporis spatio absolvuntur.

IV. Nec satis est scriptores optimos, & artium præcepta exponi: sed privatim præterea requiruntur exercitia styli, Latine, Græcè, prosa, carmine. Perutile etiam est, nunc singulatim, nunc cum pluribus conferre de iis, quæ vel ad historiam aut scientiam aliquam, vel etiam ad universam studiorum rationem pertinent. Nam ita ferè usu venit, ut plerique omnes eorum etiam qui labori minimè pepercerunt, nihilominus necessa-
ria

ria ignorent : partim quia non necessariis discendis tempus insumperunt, partim quia confusaneam quandam, non expeditissimam studiorum rationem sunt secuti. Propterea publicus doctor occasione commoda monere debet, quos scriptores, seu styli, seu Historiæ, seu scientiæ alicujus causa, legere potissimum conveniat, & ad quæ attendere præcipuè oporteat. denique semper ea sermoni insperget, quæ animum ad studia addant, ac ne illud quidem improbandum videatur, dummodo modestè, & citra cujusquam morosam insectationem fiat, si, ubi res ita feret, obiter ostendat in quam fœdos errores incidere soleant, qui studia ista adspernantur. Multos etiam alios modos cuique prudentia suggeret, quibus ad disciplinas hæc inflammari juvenus possit, dummodo ne quis suo magis otio ac commodo studeat, quàm Academiæ honori, & bono juventutis.

GERARDUS JOANNES VOSSIUS

DE

Ratione , qua præiri ad Eloquen-
tiam , aliaque Studia debeat
Juventuti ,

Ad V. CL. Rochum Honardum ,

CUM ratio haberi debeat, tum lin-
guæ utriusque, tum etiam orato-
riæ, poëticæ, ac historiæ univer-
sæ : ut de Philosophia civili nunc nihil
dicam : num ab uno homine tam multis,
tam magnis, tam variis, consuli melius
possit, quàm si elegantissimas, facundissi-
mas, gravissimas, orationes enarret, quæ
leguntur apud Thucydidem, Livium,
Curtium, Lucanum, alios. Nam & Latinæ
Græcæque linguæ proprietates ac venustas
poterit ostendi, tum in iis qui libera,
tum qui ligata oratione usi sunt : &
orationis argumentum occasionem da-
bit tractandi præcipuas historias, tum
Romani, tum Græci imperii, & poterit ex-
curri in ea, quæ ad regionum situm, ad
tem-

temporum rationem pertinent. Et quod oratoriae doctore maxime proprium est, ostendetur usus præceptorum, de hoc illove affectu ciendo, de oratione numerosa, de Triplici caractere, & similibus. Ad quæ omnia illud accedit, quod non videtur alia esse expeditior via, ad augendam prudentiam civilem. Nec enim orationes istæ sunt de rebus fictis, aut levis momenti, sed veris, & maximi ponderis, ac quæ facile ad nostra tempora possint applicari. Si tamen campus iste latè nimis patere videtur: poterit recidi de eo, quod ad Græcam pertinet linguam, item quod ad historiam spectat Augustam, & si quid amplius, vel ab alio meliùs præstari posse judicabitur, vel vires ejus excedere videbitur, qui unus tam multa sustineret.

F I N I S.

Para-

Paranesis missa Alberico de Vere, Comiti Oxoniensi, pueritiæ tempus extremum principium habenti militarium rudimentorum in Belgii fœderati exercitu, cum unitarum etiamnum Provinciarum totiusque adeo exercitus communis felicitas esset, dux Fredericus Henricus Arausio-nensium Princeps, &c.

I.

DEus opt. max. sapiens juxta ac largus promus, cujus beneficio familiæ illustres perennant atque inoffenso dignitatis gradu sæculis durant plurimis, ita consuevit virtutum semina, non nostro prolubio, sed arbitrato suo, animis humanis instillare, ut inter rariora divinæ gratiæ providentiæq; monumenta sit referendum, si quæ familia vividam generosarum mentium vim quàm diutissimè conservarit, & virtutem generis in longam posterorum seriem benigna manu transfuderit.

II, Ube-

II.

Uberiores tamen Deo quotidie gratias age, quòd tibi contigerit benè educari, quam benè nasci: horum enim alterum, hominem duntaxat efficit; alterum, perficit.

III.

Sed quoniam amabilis gratiosæ virtutis jucunditas, validiorem celsioremque faciens animum, ac solidum securumque præstans gaudium, proprium est hominis bonum, faciliusque per exempla insinuat^r animis humanis, quàm per præcepta, elige tibi magnum aliquem virum, ad cuius vitam, animum, orationem, vultum denique ipsum se mores tui exigant. Quanquam inter tot tantasque majorum imagines, non aliunde tibi sunt petendi, ad quorum virtutes animum ac mentem tuam ipsa hominum excellentium cogitatione conformes. Circumstant te magnæ undiquaq; auctoritates, quæ te non sinunt oblivisci domesticæ laudis, quæ te dies noctesque commonefaciunt, quibus
ima-

imaginibus oneraris, quæ & quanta nomina sustineat. Cogita modò qui sis, quo in loco constitutus, quid dare patriæ, quid reddere majoribus debeas: memor interim, non quærenda esse nuda quorumvis majorum exempla, sed laudabile totius vitæ institutum maximè in iis expendendum, è quorum perenni contestataque virtute ipsa exempla sunt nata.

IV.

Quemadmodum in scenâ ridemus pueros coronatos, aliorum exuviis ornatos, & vicinorum agros prædiaque stolidè jactantes; ita non est tuum ----- aliena incumbere fama; sed potius connitendum tibi puta, ut virtute propriâ dives ac majoribus non dissimilis habeare. Nam genus & proavos, & quæ non fecimus ipsi, Vix ea nostra voco.

V.

Tacito quasi Naturæ ipsius imperio juberis avitæ domus & ----- generis lapsi

lapsi sarcire ruinas. Virgil. iv. Georg. Pu-
ta tibi semper ab omnibus ingeri, quod
regina Latii lacrymans Turno inculcat
----- in te omnis domus inclinata recum-
bit. Virg. xii. Æneid.

VI.

Constanter itaque hoc age, ut rara at-
que in perpauca occurrens mixtura ve-
rustæ nobilitatis, spectatæ virtutis, eru-
ditionisque haud vulgaris te pariter illu-
stret. quemadmodum enim est rara lux
absque umbrâ, & ignis expers fumi; ita
quoque perpauca passim invenias, qui
claritati generis vel morum vitiis, vel in-
scitia caliginem non offundant.

VII.

Ipsam potius masculæ virtutis vim,
quam inanem ejus umbram consecrare,
persuasissimum habens, nulla expeditio-
re & magis compendiariâ viâ ad virtutem
posse perveniri, quam si talis etiam esse
studeas, qualis videri cupis.

E

Non

VIII.

Non aliter optimis disciplinis animus reficitur, quàm corpus eduliis : præterquam quod ex variâ tot disciplinarum amœnitate laboris patientia, ex labore doctrina, ex doctrinâ virtus, ex virtute gaudia nunquam peritura. Me tamen auctore primas dabis pietati, prudentiæ alteras, tertias eruditioni, viam ad priores duas munienti. nec satis habe plurima scire, imò nec graviter & copiosè de plerisque rebus dissertare, nisi promptum etiam ac volupe tibi sit optima facere. hac enim ratione paulatim comparabis tibi incredibilem apud omnes auctoritatem, grandem perennis intemeratæque virtutis fructum.

IX.

Qui quotidie de Deo cogitant, aut loquuntur, semper aliquid sibi suggeri sentiunt, quod captum humanum penitus excedat.

X. Ge-

X.

Generosæ atque igneæ mentes nunquam non solent esse intentæ ad rerum magnarum occasiones. quotiescunque igitur à studiis & laboriosæ virtutis rudimentis animum paulisper laxabis, non ignobili marcescat otio, non voluptatum colliquescat illecebris; sed stude potius tantum interim ex ore ac vitâ celeberrimorum hominum proficere, quantum necesse habent scire magna olim gesturi, vitæque non scholæ vacaturi: nec ingenium tantum liberalibus scientiis exponendum, sed iudicium quoque ad delictum rerum, ad actiones moderandas, ad tractandos homines usu atque experientiâ firmandum esse iudica.

XI.

Amicos cole, à quibus vel doctior, vel melior redeas, & in quibus cum pietate doctrinam, cum scientiâ conscientiam, cum disciplinâ denique rerum usum certare videbis. Præcipuè tamen eniten-

dum tibi puta, ut in hac tuâ ætate discas artem illam singularem, ac rotâ deinceps vitâ utilissimam, quâ reconditi sapientiæ thesauri à viris præclaris, quasi carmine quodam ac veneficio eliciuntur. Liberale nempe philtum ac fascinum est honestatis plenum, accommodare se præstantissimi cujusque moribus, hac enim suavi modestaque comitate tanto te gratiorem optimis quibusque reddes, quanto singuli eorum, quos coles, genium tuum suo similiorem putabunt.

XII.

Æmulatione meliorum nihil est ad incrementa virtutis feracius: ita enim amore laudis accenditur animus, & uberrimam bonarum rerum frugem reportat.

XIII.

Ætas & sodalitiū scopuli sunt periculosi. præcipuâ tamen curâ fuge consortia perditorum adolescentum; memor bonos mores pravus commerciis corrumpi.

XIV. Præ-

XIV.

Præstat in malis meticulosum esse,
quàm temerarium.

XV.

Impostrix alea habet suas illecebras,
quibus homines demencat. *Sic, cum per-*
diderit, non cessat perdere lusor. &c.

XVI.

Nunquam tibi cogitationibus istis
immorandum puta, quas viro alicui cor-
dato aperire non auderes.

XVII.

Qui se non timet, non rarò ad ne-
fanda prolabitur. *Te, sine teste, time.*

XVIII.

Satius est aliquando tandem in se de-
scendere, quàm nunquam: ingens bo-
num est ad suæ mentis notitiam perducì,

E ;

hoc

hoc enim caput est omnis prudentiæ, in hanc veluti summam tota humanæ sapientiæ vis contrahitur.

XIX.

Qui naturâ bonus est, ac se aliquantulum novit; quantò major est, tanto se gerit summissius.

XX.

Qui naturâ jactabundus est, nihil habet cum veritate commercii. dum sibi favet, se unum præter cæteros miratur, nimio sui amore videtur insanire.

XXI.

Rarioris sermonis summa securitas est. & locuturus cogita, quid, ubi, quando, cur, & quibus loqui velis. Frequens etiam aliorum observatio dabit, ut hæc intelligas, eaque firmabit exercitatio.

Non

XXII.

Non minus sapiunt, qui sciunt opportunè tacere, quàm qui opportunè loquuntur. præcipuè tamen visa & audita retice, memor illius Terentiani, *Nescias, quod scis, si sapias.*

XXIII.

Illiberale, imò contra naturam, & plus quàm ferinum est, cum homo fallit aut lædit hominem. Homo namque, dum alterum cernit, in eo se ipse intuetur: nec est ullum speculum, quod tam hominem exprimat, quàm homo. Quum itaque nemo sit usque adedò perversus, ut sibimet ipsi velit officere; mirum, quid hominem moveat, ut alteri faciat injuriam. Ubi tunc est illa rantopere decantata ratio? ubi est arctissimæ illius cognitionis cognitio?

*Sed jam serpentum major concordia parcie
Cognatis maculis similis fera, quando leoni
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore
unquam.*

Exspiravit aper majoris dentibus apri ?
 Indica tigris agit rabidâ cum tigride pacem
 Perpetuam. sævis inter se convenit ursis.
 Ast homini ferrum lethale incude nefandâ
 Produxisse parum est, &c.

XXIV.

A malâ consuetudine ita paulatim
 deficere debemus, ut eam sensim sine
 sensu contraximus: & quo virium ali-
 quod altius subsedit, hoc est majori con-
 tentione moliendum, ut extirpetur.

XXV.

Frugalitati ac temperantiæ stude;
 gnarus singulos quodammodo mortales
 in se habere facultatem, abstinentiâ &
 sobrietate conservandi corporis robur ac
 bonam valetudinem.

XXVI.

Nil pestilentius, quàm si quis cum eru-
 ditione vitæ sanctimoniam non conjun-
 xerit.

xerit. semper itaque inhæreat animo tuo Paulinum illud, *Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra, ut abstineatis à fornicatione, ut sciat unusquisque vas suum possidere in sanctimoniam & honore. &c.* Pudicitia, ut rectè Cyprianus, est ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo vilium, solamen mærentium, augmentum omnis pulchritudinis, decus religionis, minoratio criminum, multiplicatio mæritorum, creatoris omnium Dei amica.

XXVII.

Proritantis verecundiæ quandoque occurrentibus, si non detur tempestivè claudere oculos, vel si non liceat vultum tenere aversum, mens tamen ita est obfirmanda, ut illecebræ istæ animum labefactum de statu honestatis minimè dejiciant.

XXVIII.

Noli putare re aliquid posse sine ope divinâ. quapropter etiam rerum omnium, quas agis, quasque acturus es, primor-

72 *Francis. Junii F. F. Paranesis.*

mordiâ atque exitum Deo semper com-
menda. Quamobrem etiam ipse nunc u-
nicum omnis boni fomitem ac fontem
Deum precor, ne aulicâ ac militari licen-
tiâ (quæ alioqui ejusmodi in locis insi-
diari juventuri solet) corruptus à recto
aberres; sed ut in ipso pietatis, virtutis,
doctrinæ tyrociniò non modò sustineas,
verùm etiam novâ subinde industriâ au-
geas tantam omnium de te expectatio-
nem.

Vale, & dum alii in tantâ caducarum
fluxarumque rerum turbâ diversorium
aliquod mansuræ felicitatis architectari
student, tu potius dignam animo tuo cu-
ram immortalitatis tota mente imbibe.

Hagæ Comitum, 1644. ipsis
Kalendis Julii.

*Nobilissimo nomini vestro
addictissimus.*

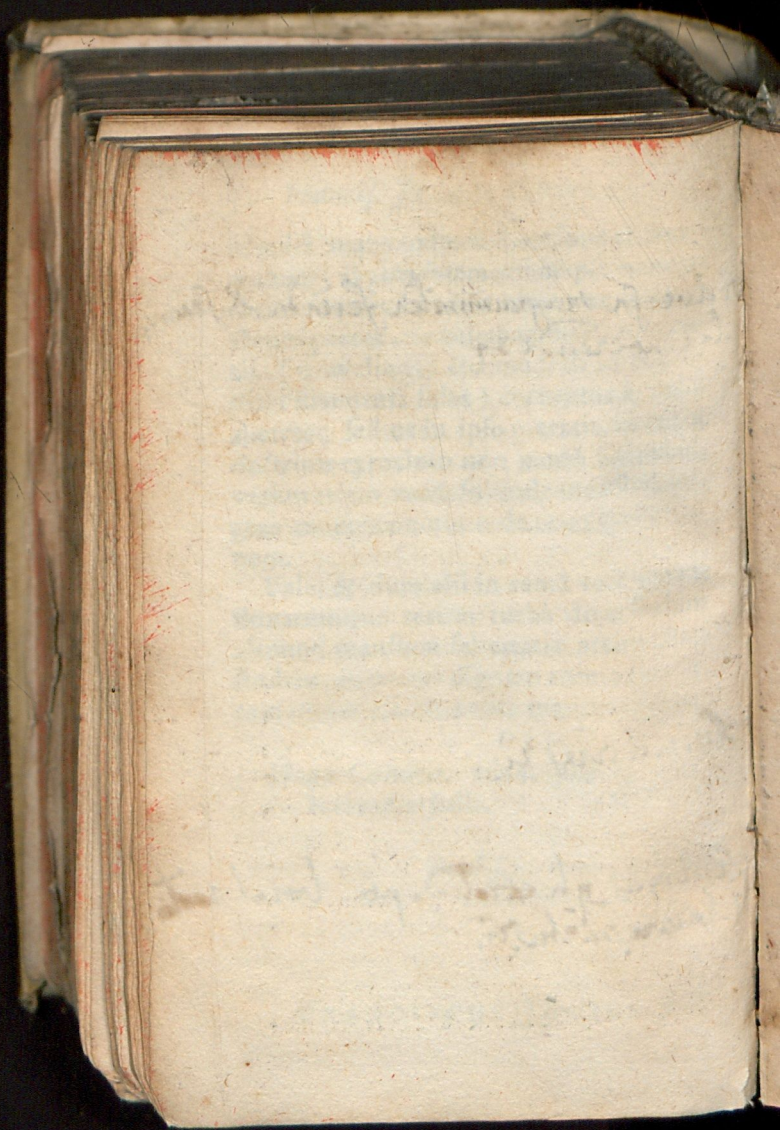
FRANCISCUS JUNIUS F. F.

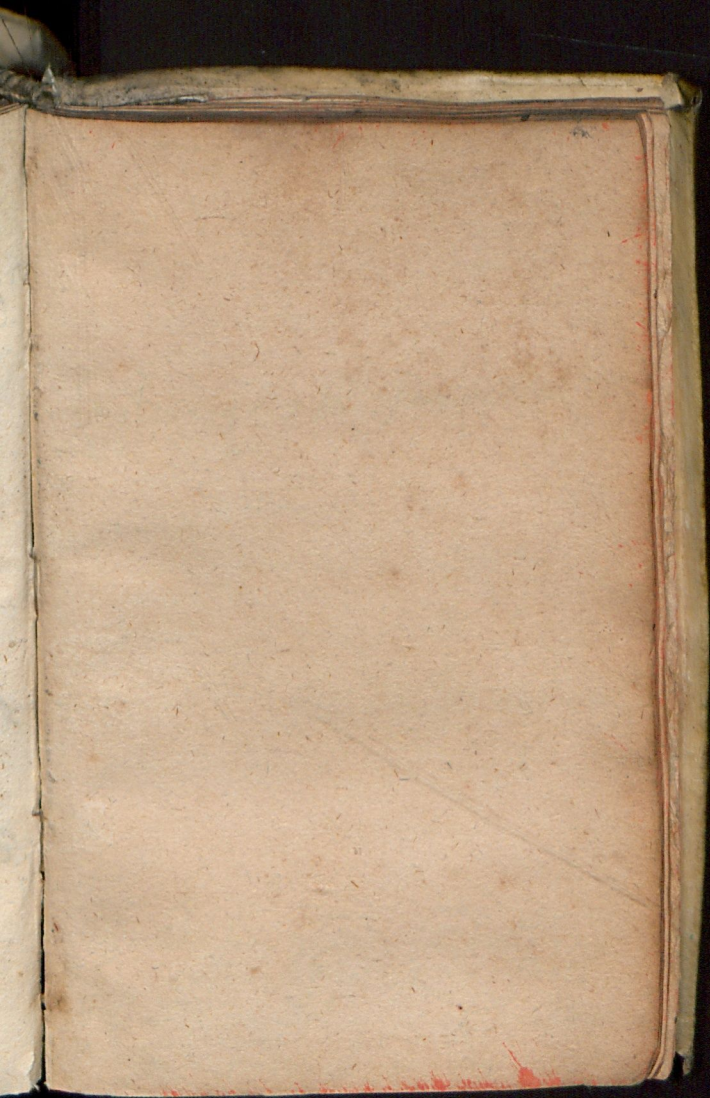
Ad diversa magnanimiter ferenda & secun-
da conferenda &c.

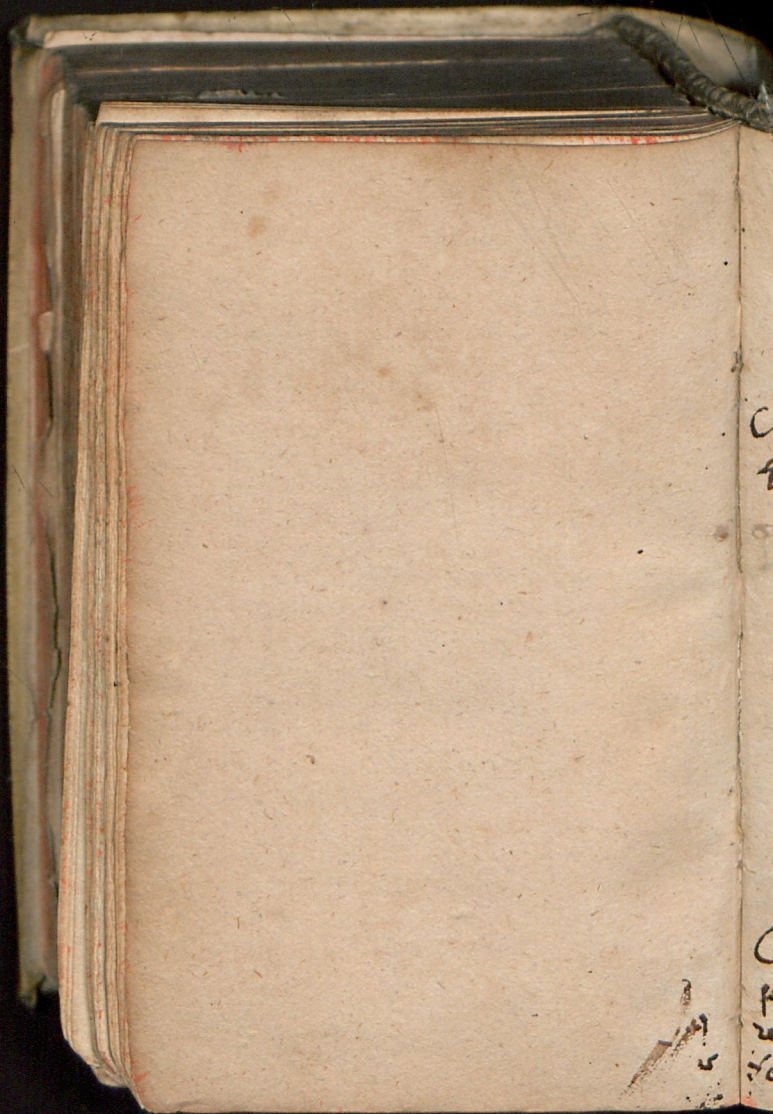
Anind vici ri.

Animas qh excolens pb. bonal sentin
l. labore paritur.

Christianus quo seipsum probavit
42.

Cognitio sui nra p. i. defectus nra
p. i. q. v. in p. i. nra p. i. in p. i. nra
re, dicitur, p. i. nra p. i. nra p. i. nra
Fortuna, infortunio p. 8 = 28.

Cruz castigao Dei paterna q. i. y. y. Amen
ex plia. 34 = 36. emendanda p. 36
in bono n. g. edit 36. 38.

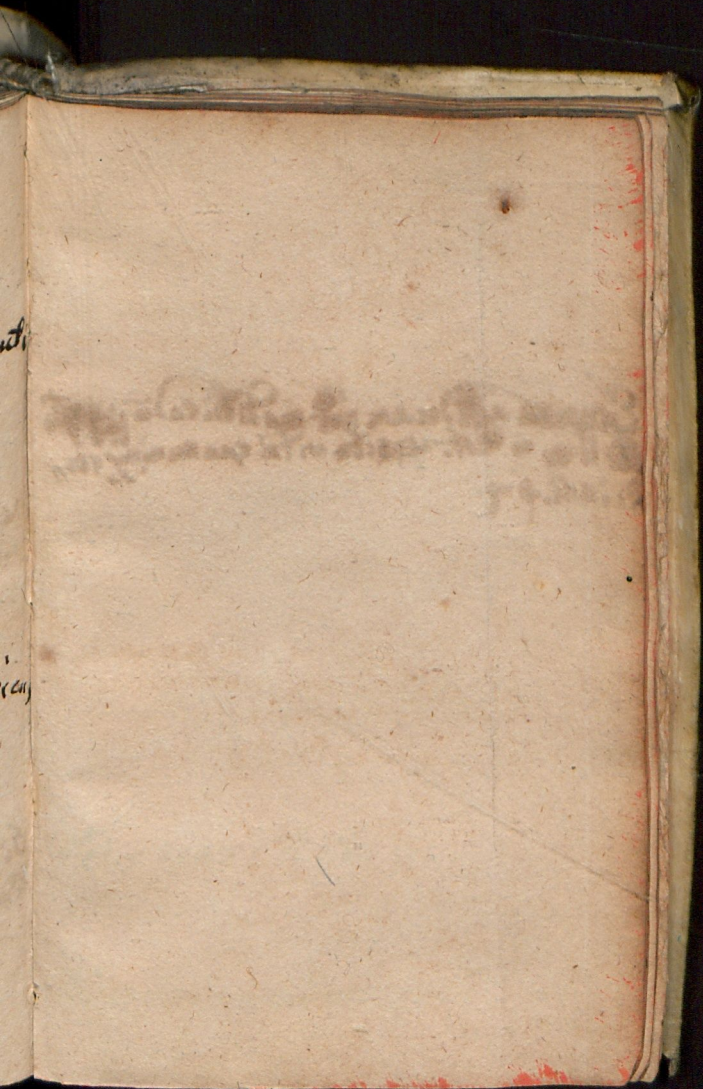
Bei m'ensa befestigung hies p. 8. ca. 1
Finaly. erachnung hies. 8.

Dignitatem an selore hies. te. p. 12. 14
Finaly. ony p. 13.

Dives ad discendum p. v. dicitur bene ut
maximam p. i. q. pauperes ne spernetis.

Doctoris h. h. l. g. gaudent q. r. o. s. h. a. m. o. n. s. u. i.
p. i. d. e. t. u. a. n. t. - G. F. h. i. l. u. a. b. s. g. l. m. e. n. t. i. s. p. e. c. e. r. e. p. o. t. e. n. t.
h. u. m. i. q. d. o. c. t. o. r. a. s. i. e. n. t. i. a. n. e. n. o. f. a. c. i. e. n. t. p. b. l. c.
Docti e. s. i. n. e. q. d. n. e. s. t. i. a. t. r. s.

doctrina in pietate instrumenti. r. s.

ut

(Cij)

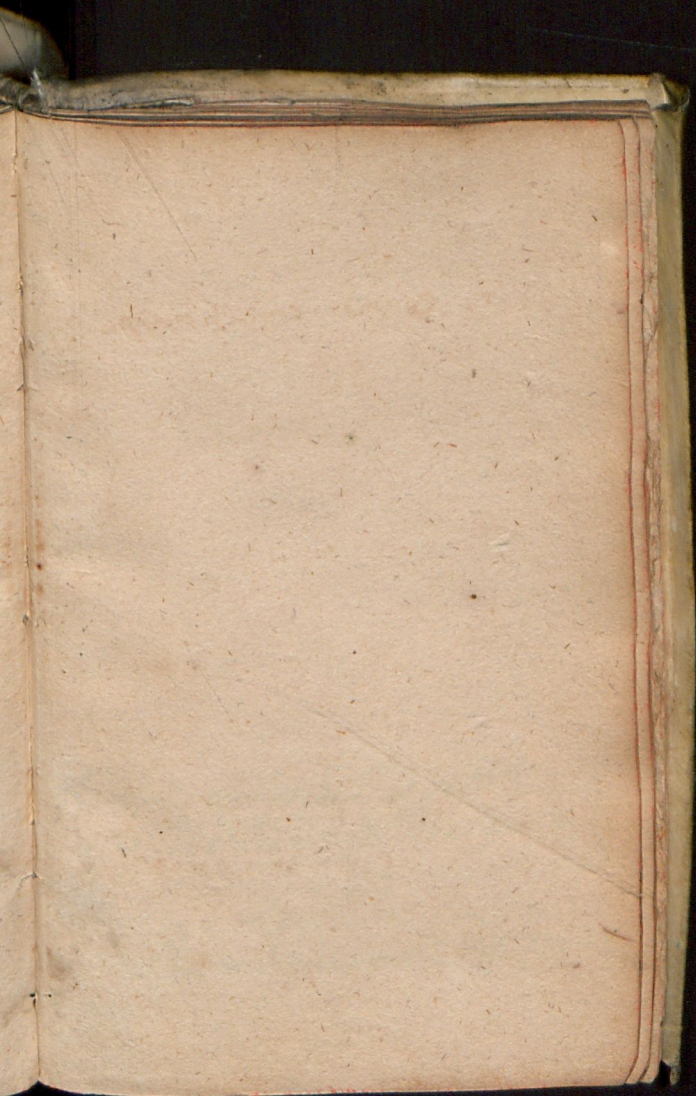

Examen affiduam pro magistro endu p. 7. 17. 18.
ad lib. in Not. registra in ta. exa. min. 17. 18. 19.
Adiani. p. 4.

Felix nemo e' oi vita ix.

Felix viva examinar. 73.

Fortunati examen cogitationis III

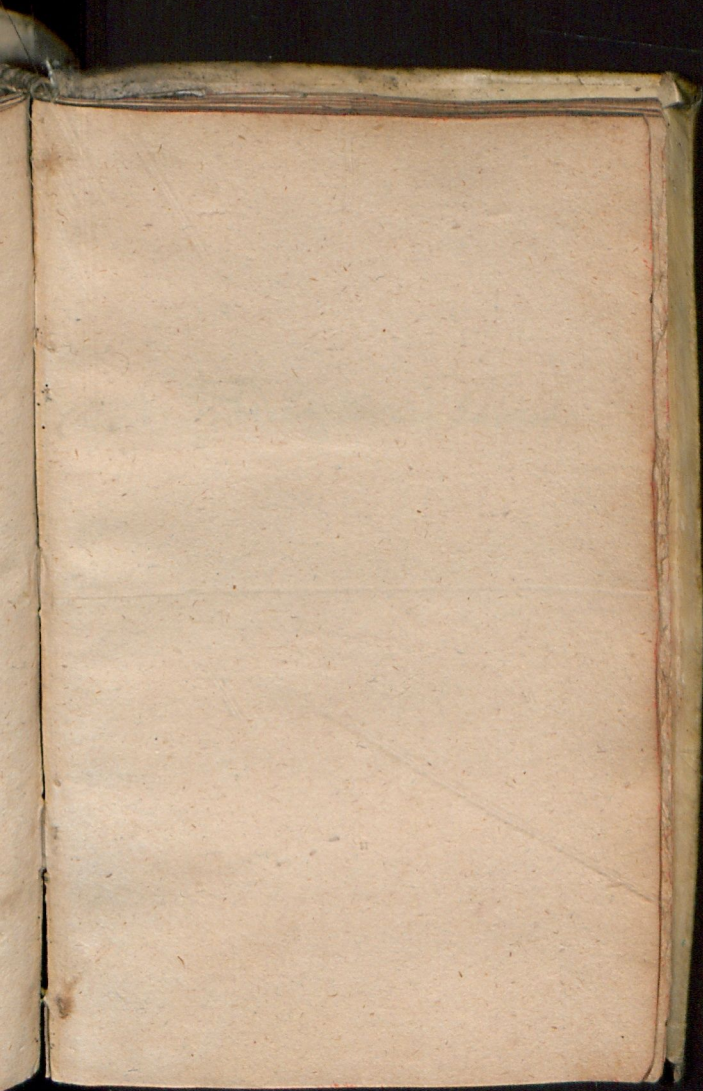
Homini contemplatio ad quatuor dicitur
4. excellentia propria. Beodhroty h.
creatoris p. 8. maa 4. forma. 5. in effluvia
8. finalis & in beullitas sim. lib. 20.
1000 bonum multitudine officij & legum
29. 40.

In mod Estia peccat p. 2.

Impatientia 34.

Infortunati solamen 19.

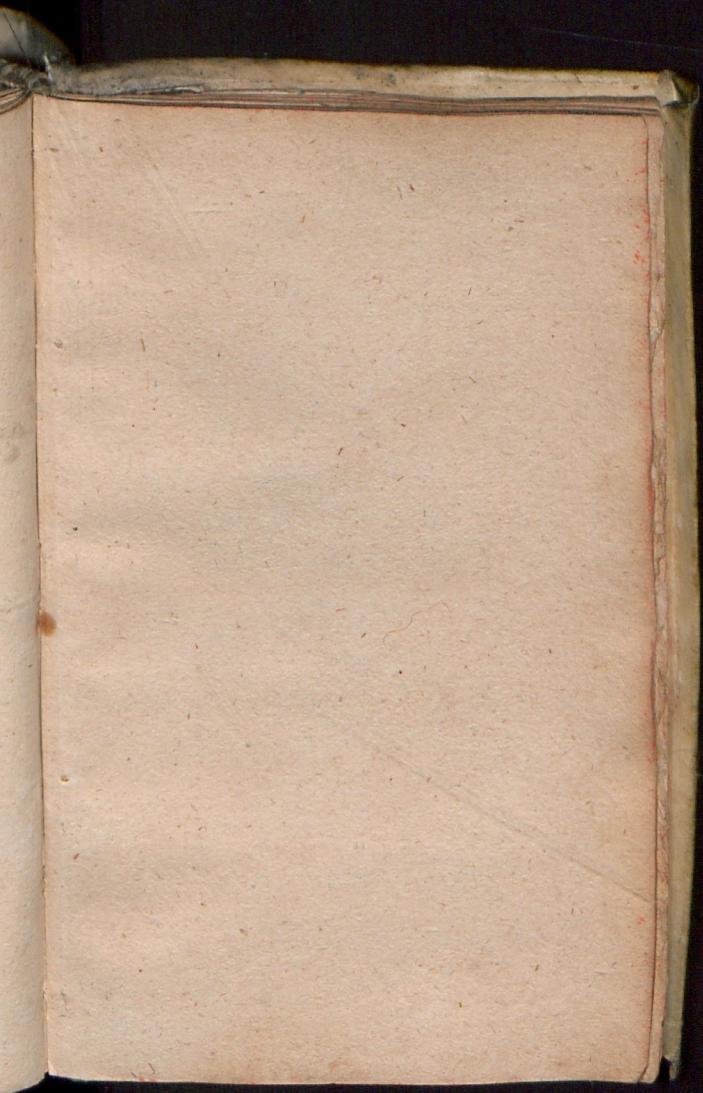
Austitia quod violat. p. 33.

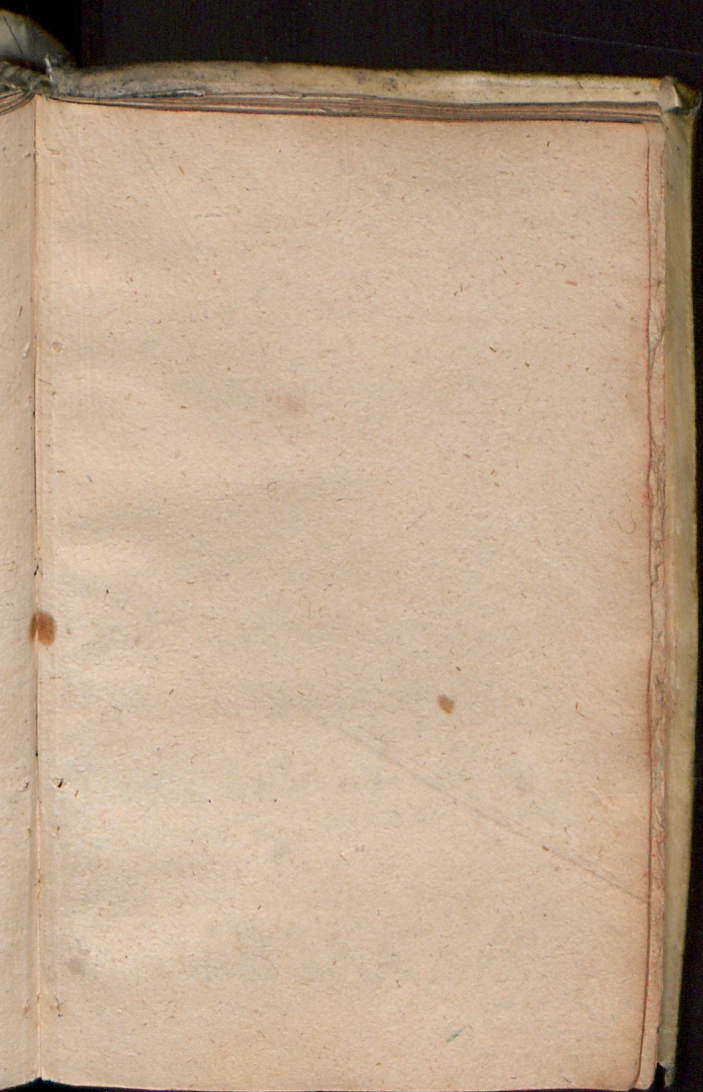

Magist. r. b. v. t. r. e. v. r. a. n. S. u. b. e. a. t. p. u.

Modestia in studio p. 32.

Mortem ne exsorectam p. 38.

Patientia in sortu acto ubi hly is fundat
mentu virtutu p q onitur ex infirmitate
maloy 37.

Paupertatis comodap. 15. 1/2.

Pietatem, suadere argutum p. C. 29. 41.
instrumentu stona da. 20. reg. st. 20. an
pietatem colam, d. 22. fil. 11. 22.

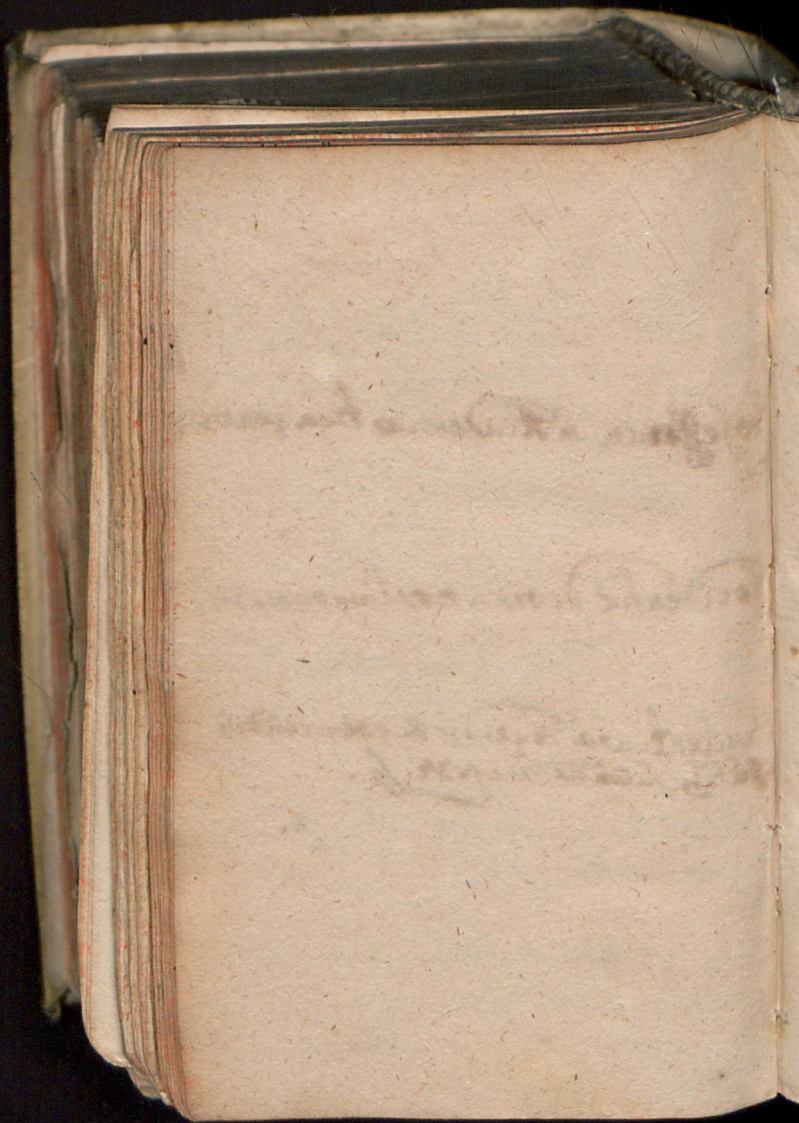
Potēā polles quō se geratū

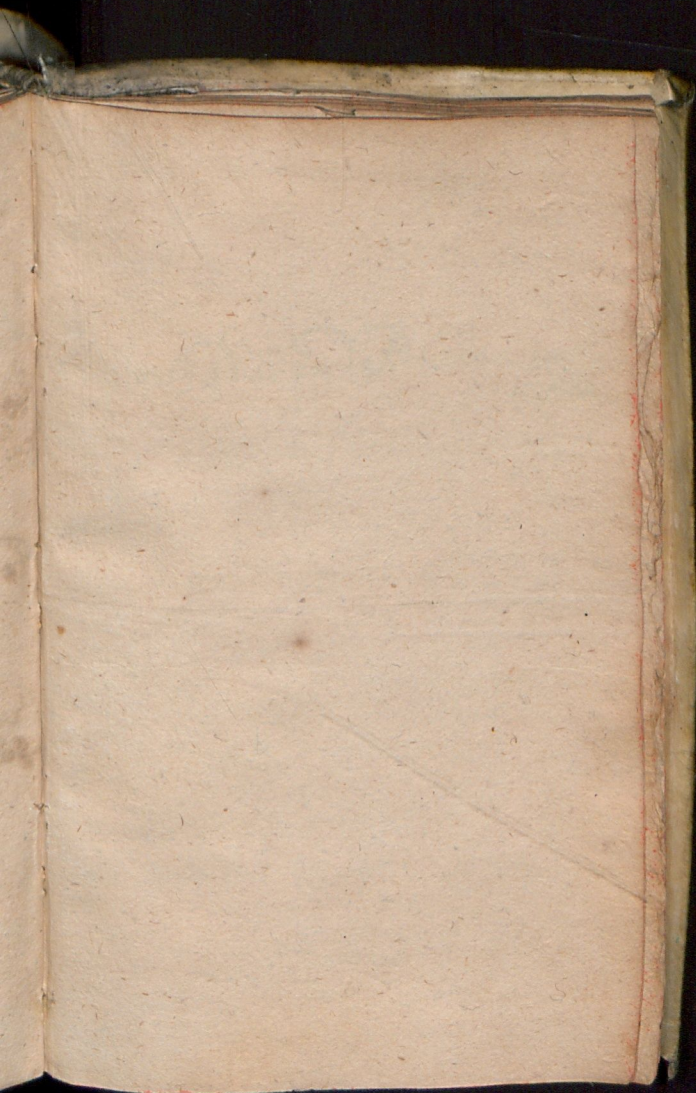
Princeps quō argatū the potēam cauti geratū
XII.

41
Professorum in Academia hinc genera
29.

Procedentia divina nos lingua 26.

Prudentia in regendis & eorum censis
factis sume ne via p. 32. f.

Scriptores qd cc ea desiderant p. 10 144

Spes vite condimentum 30.

Temperans angustifolium examen quod in
tit. 35-41 37.

Titulo superbiens p. 28. Am. l. c.

Veredundianing nocet. p. 2.

Vires qz cognoscere dicitur p. 2.

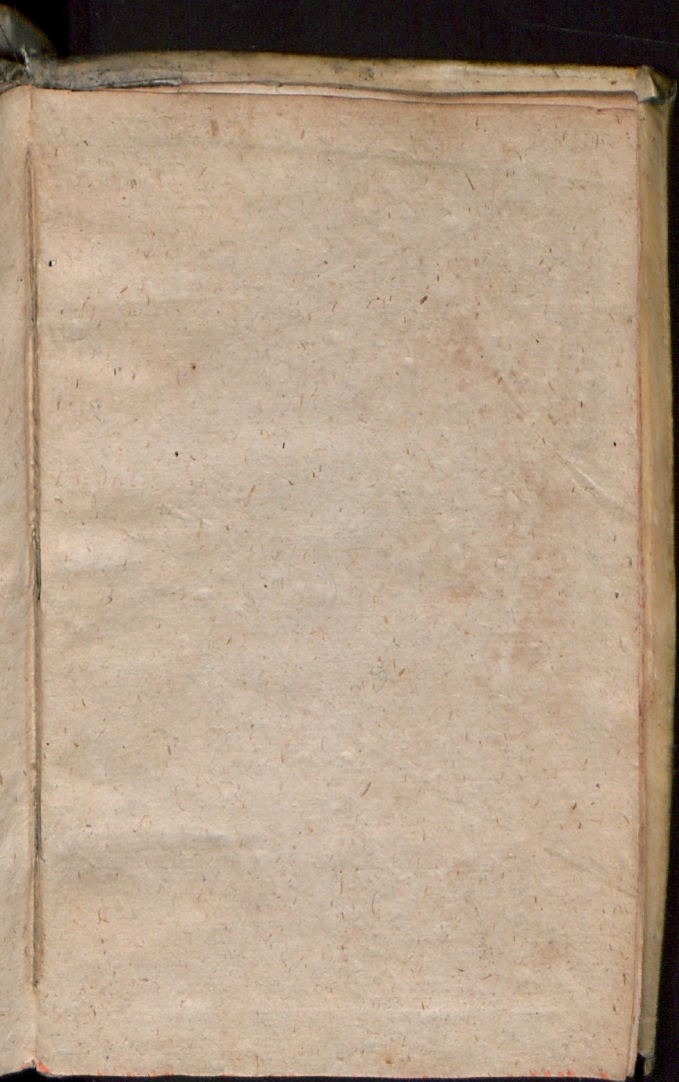
174

Virtus nobilitatis n. gen. 9. ff. g. 2. in d.
p. 10. in anima 32.

Vita privata com. ex. p. 13. conditio
mediocri opt. p. 16.

Voluptatem diffidendi a. 10. ff. 9. 32

Ev 3573

6
Pb 3593

ULB Halle 3
003 735 788

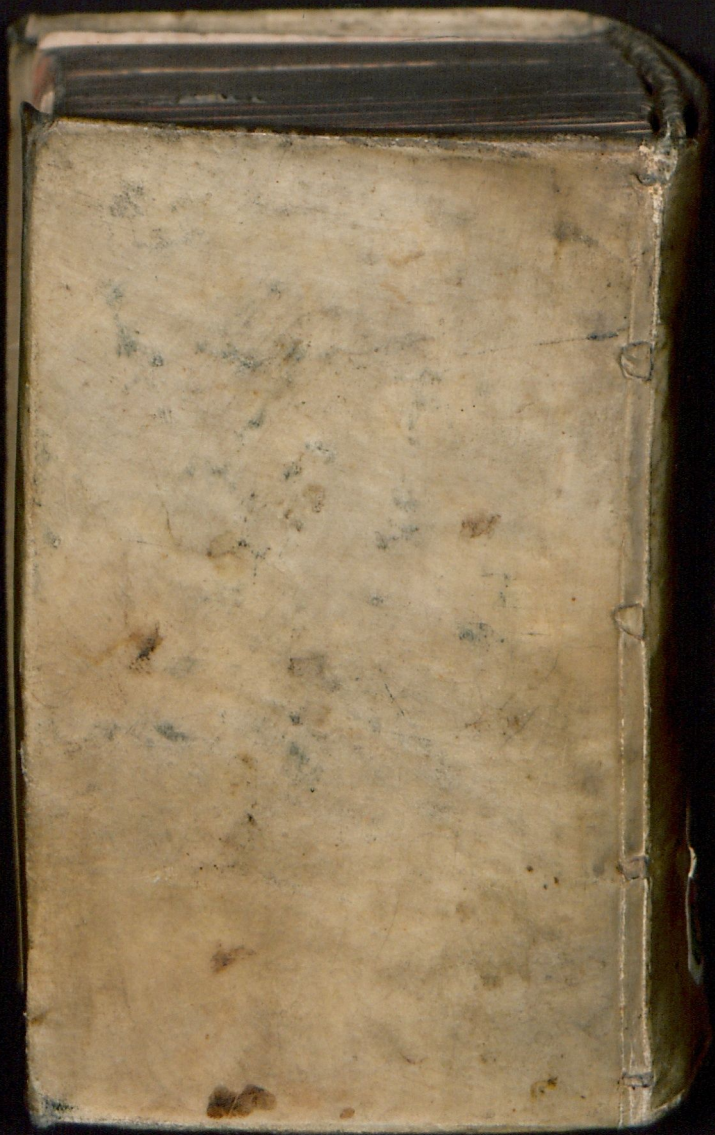

f

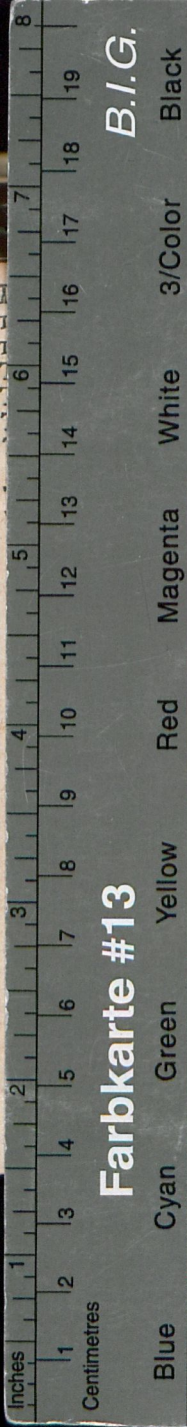
h.

V. 177 00

Farbkarte #13

B.I.G.

GERARDI JOANNIS VOSSII
DE
COGNITIONE
SUI
LIBELLUS.

*Cum ejusdem Auctoris ad aliquot loca
illustriora necessariis notis.*

Accedunt & alia opuscula.

Heu quàm difficile est se noscere ! *γωδθι*

Quàm propriè legimus , tam citò ne-
glimus. *σκαλιθ*

EDITIO ALTERA.

ARGENTORATI,

Apud JOH. REINH. DULSSECKERUM,
Annò 1709.